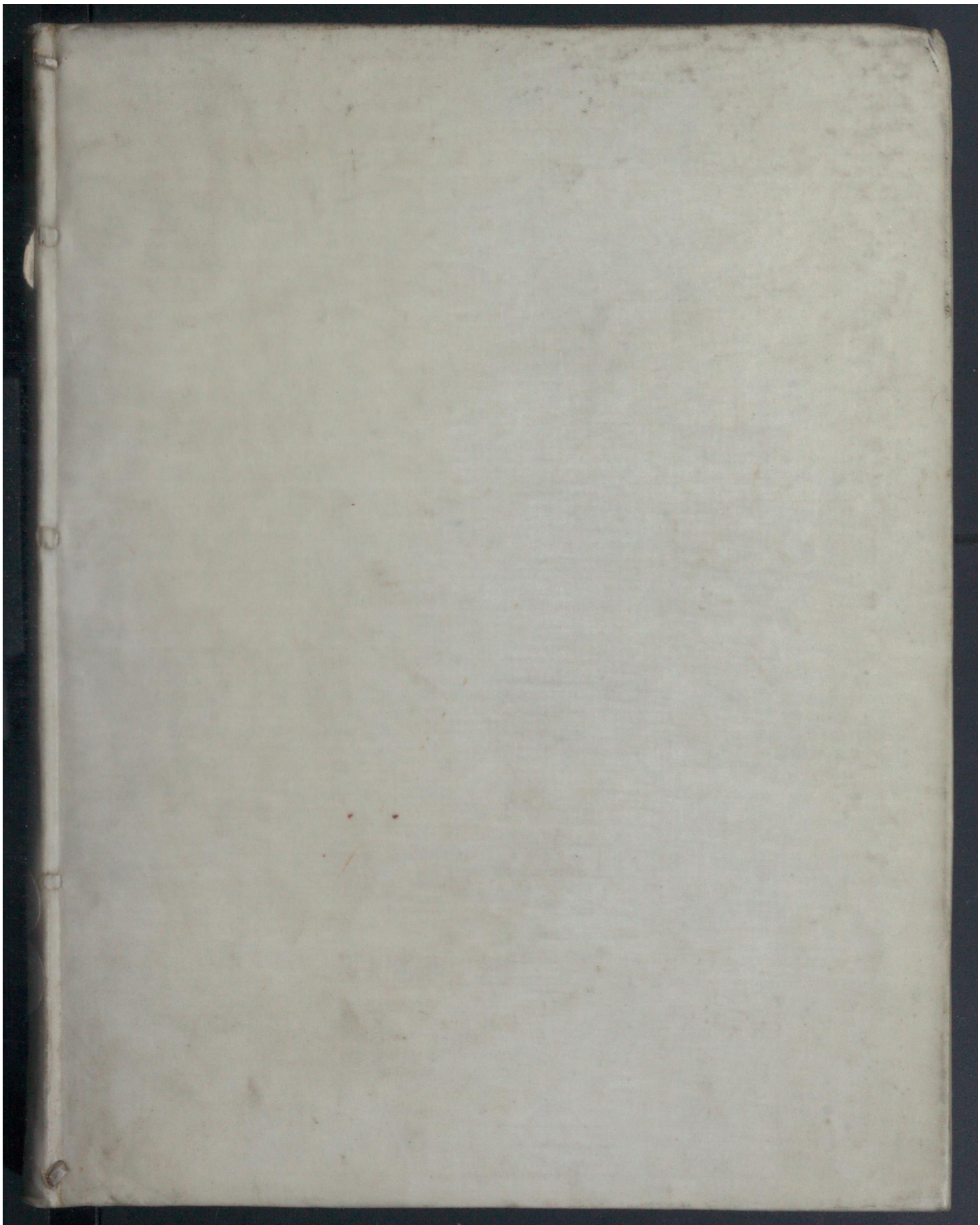
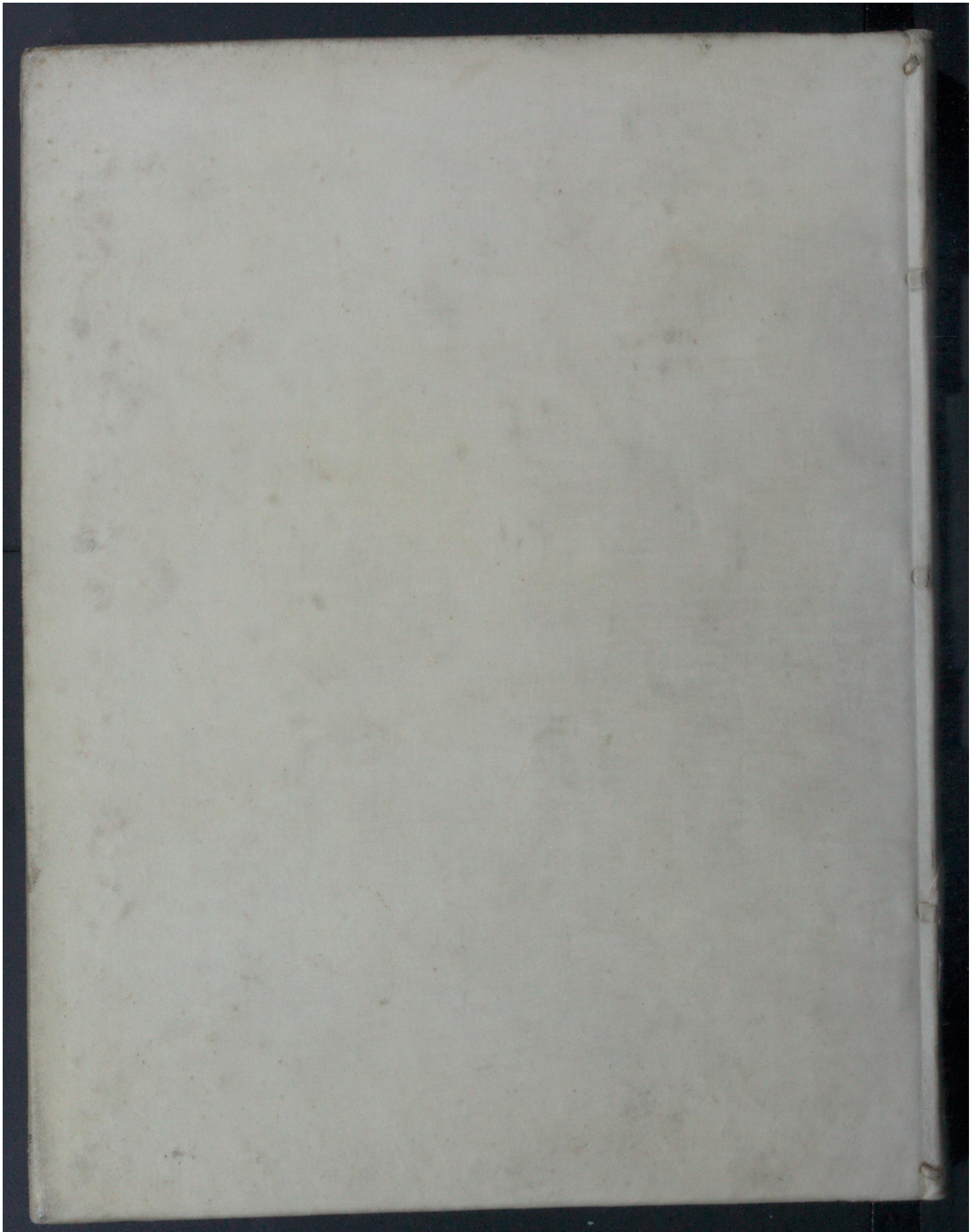

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

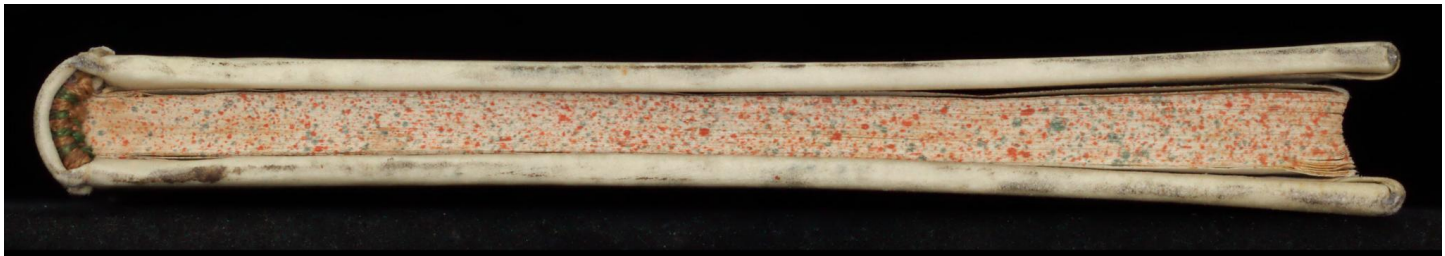
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

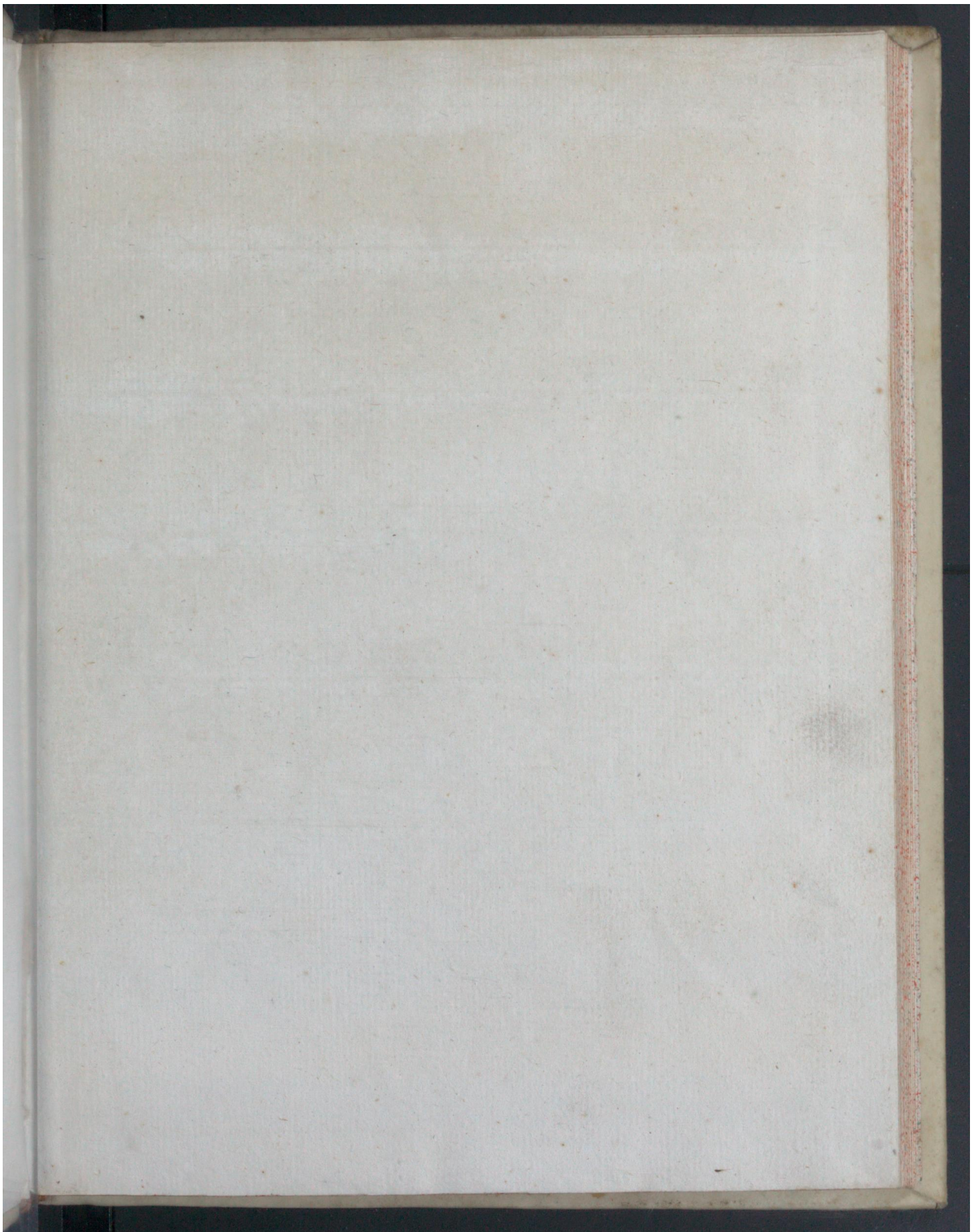
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

A 103 2
KW 111 J 26

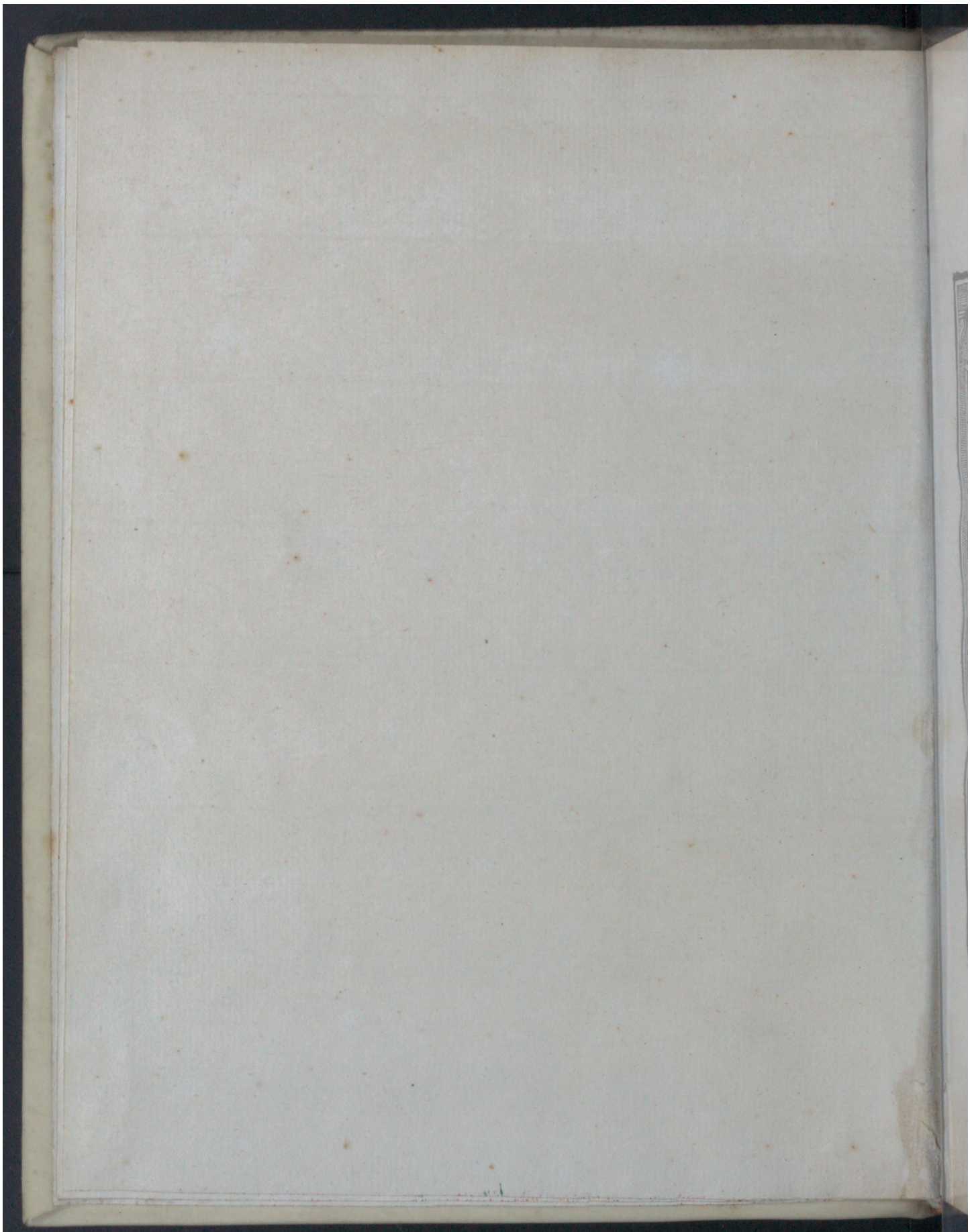
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

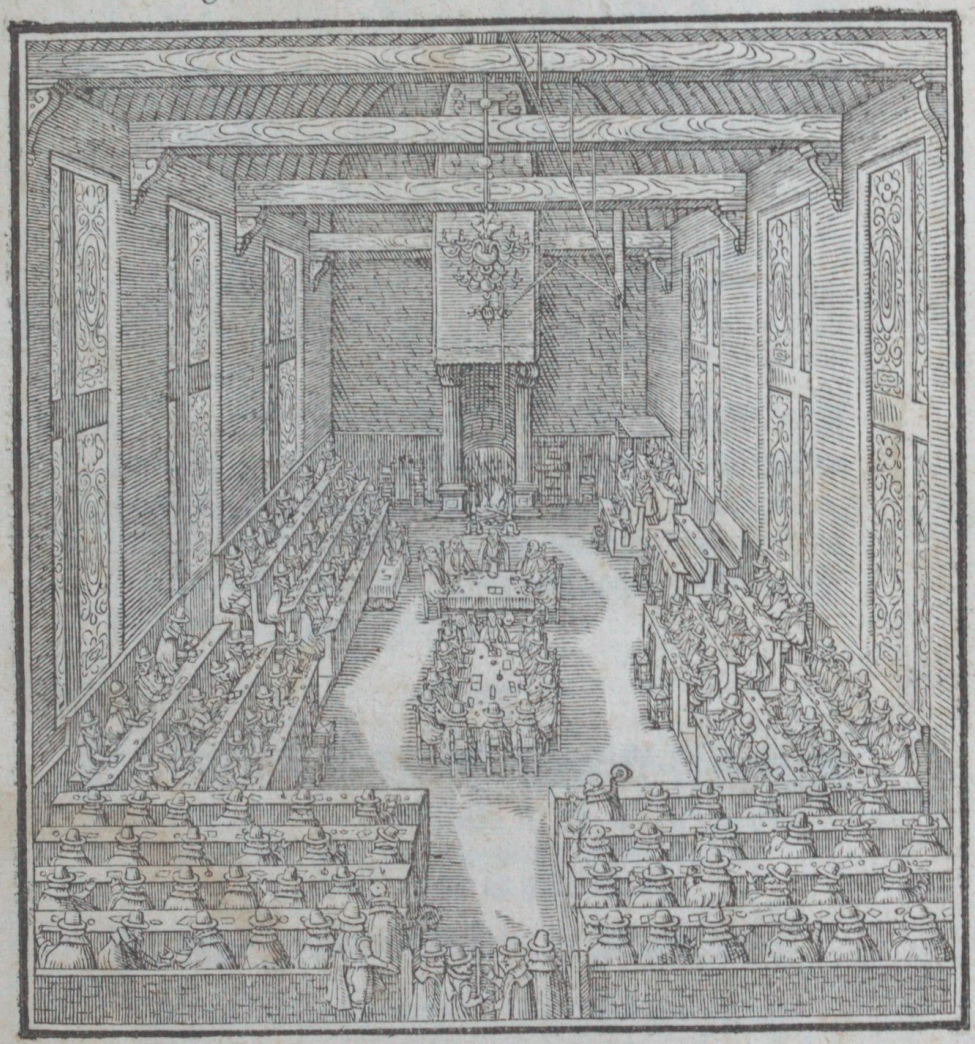
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

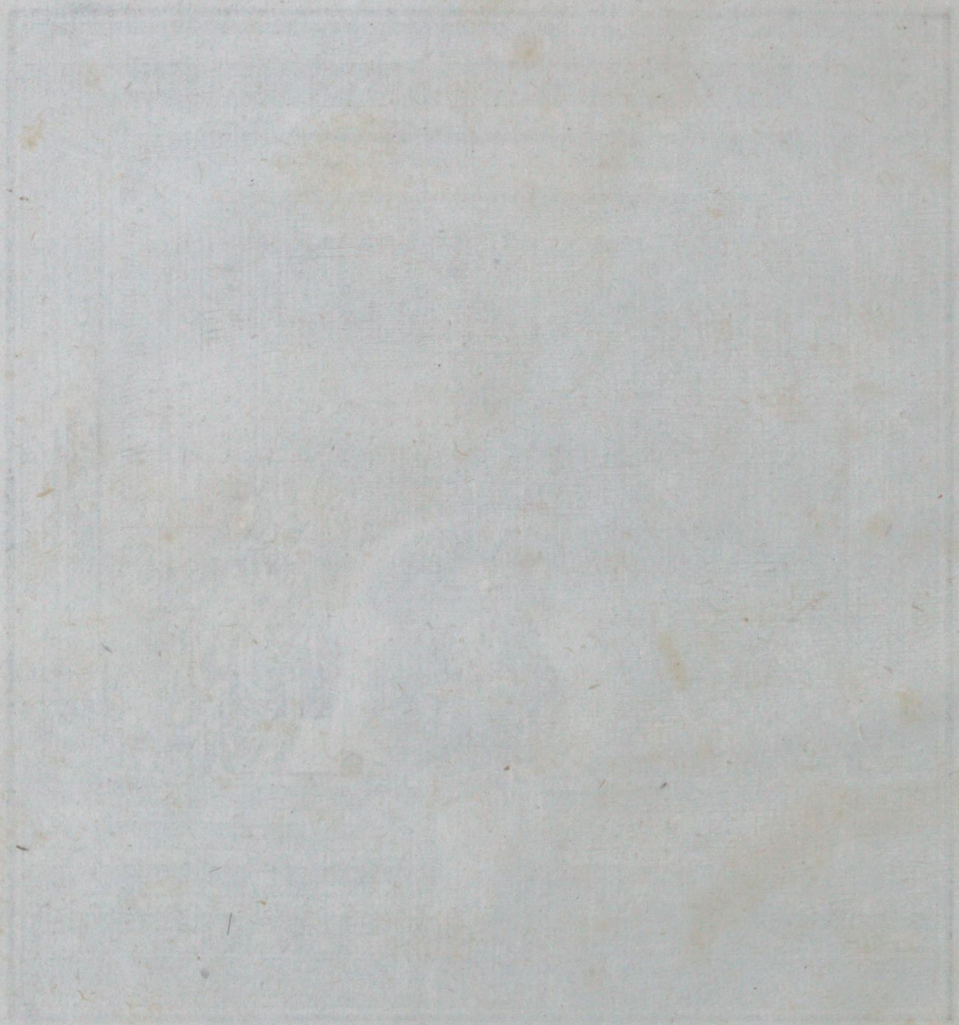
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

OORDEEL VAN HET
SYNODVS NATIONAEL
ghehouden binnen *DORDRECHT.*

TOT DORDRECHT,
By Ian Lenaertſz. Berewout, ende zijne
Medeſtanders. 1619.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Oordeel

des

SYNODI NATIONALIS

Der Gereformeerde Kercken van de Vereenichde Nederlanden/

ghehouden binnen

DORDRECHT:

Inden Iare 1618. eñ 1619.

Welcke geassisteert is gheweest met vele treflicke THEOLOGEN, upt de Ghereformeerde Kercken van Groot Britaignien, de Cheur-Vorstelijcke Paltz, Hessen, Switserlant, de Wedderavische Correspondentie, Geneven Bremen, ende Embden:

Over

De bekende Vijf Hoofd-stucken der Leere / daer van inde Ghereformeerde Kercken deser Vereenichde Nederlanden verschil is ghevallen.

Uytghesproken op den 6. May. 1619.

Vyt het Latijn ghetrouwelijck in't Nederlandsch overgheset.

Met Privilegie.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Extract uyt de Privilegie.

DIE STATEN GENERAEL vande Vereenichde Nederlanden verbieden alle eñ een yeghelijck Drucker, ende Ingeſetene van de voorſz. Vereenichde Nederlanden, eenighe *Acten* ofte *Actitaten* op ende uyt ghevolge van den SYNODE NATIONAEL laeſtmael binnen DORDRECHT ghehouden, ghevallen, inde Latijnſche, Nederlandſche, ende Franchoiſche Spraecken, int gheheel ofte ten deele, int groot ofte int cleyn, binnen den tijdt van Seven Iaren, te drucken ende uyt te geven, ofte elders buyten de Vereenichde Nederlanden naghedruckt inde ſelve te brenghen om te verkoopen ſonder Conſent van Iſaac Ianſſen Canin ende zijne Medeſtanders Boeck-druckers tot Dordrecht, by pene van verbuerte van ſulcke naghedruckte Exemplaren, ende daerenboven van de ſomma van ſes hondert Carolus guldens eens, t'appliceren een derdendeel daer van tot behoef van den Officier, die de Calengie doen ſal, het tweede derdendeel tot behoef van den Armen, ende het reſterende derdendeel tot behoef van de voorſz. Iſaac Ianſſen Canin ende zijne Medeſtanders voorſz. Alles breeder blijckende uyt de Privilegie by haer beruſtende.

KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Inden name onses Heeren ende Salichmakers Jesu Christi. Amen.

ONDER seer vele vertroostinghen, de welcke onse Heere eñ Salichmaecker *IESVS CHRISTVS* syne strijdende Kercke in dese ellendighe pelgrimagie gegeven heeft, wert dese met recht onder de voornaemste geacht, die hy haer heeft naeghelaten, als hy tot zijnen Vader in t'Hemelsch Heylichdom soude ingaē, seghende, *Ick ben met u alle de daghen, tot aen de voleyndinghe der werelt.* De waerheyt van dese vriendelicke belofte is blijckelick in de Kercke van alle tijden. VVant also zy niet alleen door openbaer gewelt der vyanden, ende godloosheyt der Ketteren, maer ooc door bedecte listicheyt der verleyders vanden beginne is bestreden, voorwaer, indiē de Heere haer t'eenigher tijt vande heylsame hulpe zijner beloofde teghenwoordigheyt hadde ontbloot, sy soude al over langhe ofte door ghewelt der Tyrannen zijn

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

verdruct geweest, ofte door de arglisticheyt der bedriegers ten verderve verleydt. Maer de goede Herder, die zijne kudde, voor de welcke hy zijn leven heeft gelaten, seer volstandichlick bemint, heeft het woeden der vervolgers steets ter rechter tijdt ende door sijne uytgestrecte hand, dicwils miraculeuslijc, ter neder geset, ende de cromme wegen ende bedrieghlicke raet-slagen der verleyders ontdect ende te niete ghedaen: In beyden bewijsende dat hy waerlick by zijne Kercke teghenwoordich is. Hier van hebben wy een seer claer bewijs inde Historien der Godsalighe Keyseren, Coningen eñ Princen, de welcke de Sone Gods soo menichmael tot hulpe van zijne Kercke heeft verwect, met eenẽ heyligen yver zijns huys ontsteken, eñ door haren dienst niet alleen het woeden der Tyrannen bedwonghen, maer ooc sijne Kercke, wanneer sy met valsche Leeraers te strijdẽ hadde, teghen de selve met remedien van H. Synoden voorsien; inde welcke de ghetrouwe dienst-knechten Christi met ghesament-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

ſamentlijcke ghebeden, raedt, eñ arbeydt kloecmoedelijc ſich hebben gheſtelt voor de Kercke ende waerheyt Godes teghens de knechten des Sathans, al-hoe-wel ſy haer in Enghelen des lichts veranderden; ende hebben het ſaet der dwalinghen eñ des tweedrachts wechghenomen, de Kercke in eendracht der reyner Religie behouden, ende den oprechten Gods-dienſt ongeſchent op de nacomelingẽ voortsgeſet.

Met eene ghelijcke weldaet heeft onſe ghetrouwe Salichmaker ſyne ghenadighe teghenwoordicheydt aende Kercke van Nederlandt, die eenighe jaren ſeer is verdruckt gheweeſt, in deſen tijdt beweſen. VVant deſe Kercke vande Tyrannie des Roomſchen Antichriſts ende de ſchrickelijcke Afgoderie des Pauſdoms door Godts machtighe handt verloſt, ende inde perijckelen van ſoo langhdurighen oorloghe menichmael wonderbaerlijck bewaert zijnde, ende in eendracht der ware leere ende diſcipline tot loff van haren God, tot wonderlijckẽ waſdom van t'ghe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

t'ghemeene beſte, ende vreuchde vande gheheele Ghereformeerde wereldt zeer heerlijc bloeyende, is van *IACOBO ARMINIO* ende ſyne navolghers, dragende den naem van *REMONSTRANTEN*, door verſcheyden ſoo oude als nieuwe dwalingen eerſt heymelic, daer na opentlijc aenghevochten, ende door ergerlicke twiſten eñ ſcheuringhen hertneckichlijck verſtoort zijnde, in ſoo grooten perijckel gebracht, dat die zeer bloeyende Kercken door eenen ſchrickelijcken brandt van tweedrachten eñ ghedeeltheden ten laetſten ſouden zyn verteert gheworden, ten ware de ontferminge onſes Salichmakers ter bequamer tijt daer tuſſchen waer ghekomen. Doch gepreſen zy in der eeuwigheyt de Heere, de welcke na dat hy zyn aenſchijn een ooghenblick tijdts van ons (die wy op menigherley wijſe ſynen toorn eñ gramſchap hadden verwect) verborgen hadde, voor de gantſche werelt heeft beweſen, dat hy ſijns verbondts niet en vergeet, ende het ſuchten der ſijnen niet en veracht.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

veracht. VVant als daer nauwelijcx eenige hope van remedie nae menſchelijck oordeel ſcheen voor handen te zyn, heeft hy den Doorluchtighen eñ Hoogh-Mogh. Heeren, de Generale Staten der vereenigde Nederlanden dit in t'herte ghegheven; dat ſy met advijs eñ directie vandē Doorluchtichſten eñ Cloec-moedichſten Prince van Orangien, beſloten hebben deſe woedende ſwaricheden met wettelicke middelen te bejeghenen, de welcke door de exempelen der Apoſtelen ſelve, eñ der Chriſtelicke Kercke na haren tijdt doorgaens zyn goedt ghekent, eñ ſelfs ooc inde Kercke van Nederlant met groote vrucht voor deſen ghebruyct, eñ hebben eenen *SYNODVM* uyt alle de Provincien van haren ghebiede door hare authoriteyt tot *DORDRECHT* by een geroepē, naer dat ſy daer toe van te voren verſocht, ende door gunſte des Groot-machtichſten Conincx, *IACOBI* van Groot Britagniē, etc. eñ der Doorluchtichſte Princen, Doorluchtighe Graven, eñ machtighe Republijcken ver-

wor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

worvén hadden vele voortreflicke Godtgheleerde mannen, op dat door ghemeyn oordeel van ſoo veel Theologanten der Gereformeerde Kercke, de leeringen van *ARMINIVS* ende zyne navolgers, in ſoo eene vermaerde Synode rijpelick ſouden worden onderſocht, eñ alleen uyt Godes woordt gheoordeelt, de ware Leere beveſticht, de valſche verworpen, ende den Nederlandtſchen Kercken eendracht, vrede, ende ruſte door Godes zeghen wedergebracht. Over deſe weldaet Godes iſt dat de Nederlantſche Kercken haer verheughen, ende de ghetrouwe ontferminghen hares Salichmakers ootmoedelick bekennen, ende danckbaerlick roemen.

Deſe Eerweerdige *SYNODVS* (na voorgaende alghemeen vaſten eñ bidden door authoriteyt der Hoogher Overheyt in alle de Nederlandtſche Kercken tot afbiddinghe van Godes toorn, ende verwervinghe van zynen ghenadigen byſtandt, uytgeſchreven eñ gehoudē) in des Heeren name binnen *DORDRECHT* vergadert zyn-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

zynde, ontſteken in liefde tot God eñ den welſtant der Kercke, eñ weſende, na aenroepinge van Godes naem, met eenen H. Eedt verplicht, van alleen na t'richtſnoer der H. Schrifture te oordeelen, eñ in't onderſoec ende oordeel van deſe ſaecke met eene goede ende oprechte conſcientie te handelen, Heeft zeer neerſtichlick eñ met groote langhmoedicheyt gearbeyt, om de voornaemſte voorſtanders deſer leeringē, voor haer gheciteert zynde, te bewegen, dat ſy hun ghevoelen vande vijf bekende hooft-ſtucken der leere, mitſgaders de redenen van t'ſelfde volkomentlijck wilden verklaren. Maer als ſy het oordeel des Synodi verwierpen, ende op de vraech-ſtucken, inder maniere als billick was, weygherden t'antwoorden, ende dat voorts gheene vermaninghen des Synodi, noch reſolutien der VVelgeboren, Edele Gedeputeerde vande Heeren Generale Staten, jae ſelfs niet de bevelen vande Doorluchtighe Hoogh-Mogh. Heeren Generale Staten by haer yets voorderden, is de

Syno-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Synodus ghenootſaeckt, met laſt van hare Hooch. Mogh. ende na de ghewoonte der oude Synoden, eenen anderen wech in te gaen : eñ is het onderſoeck vande voorſz. vijf leer-ſtucken uyt de ſchriften, bekenteniſſen, ende verklaringen, eenſdeels te voren uytgegeven, anderdeels ooc deſen Synodo overgelevert, byder handt genomẽ. Het welcke alſo het nu door Godts beſondere genade, met ſeer grootẽ vlijt, getrouwicheyt, conſciẽtie, eñ over-een-ſtemminge van allen eñ een yegelicken is voleynt, *SOO IST* dat deſe *SYNODVS* tot Godes eere, behoudeniſſe vande oprechticheydt der ſalichmakende waerheyt, gheruſtheyt der conſcientien, vrede eñ welſtandt der Nederlandtſche Kercken, beſloten heeft het navolgende oordeel, waer-inne het waerachtich eñ met Godes woordt over-een-komende gevoelen vande vijf voorſz. leer-poincten wordt verklaert, eñ het valſche eñ met Godts woordt ſtrijdende verworpen, opentlick uyt te ſpreken, ende eenen yeghelicken bekent te maecken.

Het

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Het eerste Hooft-stuck der Leere/

Namelijck

Van de Goddelicke Verkiesinghe ende Verwerpinghe.

Eerste Artijckel.

AEngesien alle Menschen in Adam gesondicht hebben/ ende des vloecx ende eeuwigen doots zijn schuldich gewordē/ so en soude God niemant ongelijc hebben gedaen/ indien hy het gantsche menschelicke gheslachte inde sonde ende Vervloeckinghe hadde willen laten/ende om de sonde verdoemen/volghens dese spreucken des Apostels: De gantsche Werelt is voor God verdoemelick. Rom. 3. 19. 23. Sy hebben alle ghesondicht, ende zijn verhindert te comen tot de eerlickheyt Gods. Ende / De Rom. 6. 23. besoldinghe der sonde is de doot.

II.

Maer hier in is de liefde Gods gheopenbaert/dat hy zijnen eenich-gebozen Sone in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

1. Johan. 4. 9. Johan. 3. 16. de Werelt geſonden heeft / op dat een yeghelick / die in hem gelooft / niet en vergae / maer het eeuwighe leven hebbe.

III.

Ende op dat de Menſchen tot het gheloove werden ghebracht / ſeyndt God goedertierlick Vercondighers van deſe ſeer blijde bootſchap tot wien hy wil / ende wanneer hy wil / door welcker dienſt de menſchen gheroepen worden tot bekeeringhe ende het gheloove in Chriſtum den ghecrupſten. Want Rom. 10. 14. hoe ſullen ſy ghelooven in hem, vanden welcken 15. ſy niet gehoort en hebben? ende hoe ſullen ſy hooren ſonder Predicant? hoe ſullen ſy predicken ten ſy datſe geſonden worden?

IIII.

Die deſen Euangelio niet en gelooven / op Johan. 3. 36. dien blijft den toorn Gods: Maer die het aennemen / ende den Salichmaecker Jeſum met Marc. 16. 16. een waerachtich ende levendich gheloove omhelſen / die worden door hem van den toorn Gods / ende van het verderf verloſt / ende met

met het eeuwige leven begaeft.

V.

De oorsake ofte schult van dat ongeloove/ gelijck ooc van alle andere sonden/en is geensins in God / maer inden menschе. Maer het geloove in Jesum Christum / ende de saligheydt door hem / is een ghenadighe gave Gods: Ghelijck gheschreven is/ Wt ghenade zijt ghy salich gheworden, door het gheloove, ende dat niet uyt u, het is Gods gave. Item/Het is u gegeven in Christum te gelooven. Epheſ.2. 8. Philip.1. 29.

VI.

Dat God sommighe inder tijt met het geloove begaeft/sommige niet en begaeft/ comt voort van zijn eeuwich beslupt. Want alle zijne wercken zijn hem van eeuwicheydt aen bekent: Ende hy doet alle dinck naer den raedt zijns willens. Actor.15. 18. Epheſ.1. 11. Naer welck beslupt hy de herten der uptvercorenen/hoe wel sy hart zijn/ genadelick vermurwt ende bupcht om te gelooven: maer dē genē die niet en zijn vercoren/na zijn rechtveerdich oordeel/ in hare booshept ende hardichept laet. Eñ hier ist dat ons haer voornemelick op doet/die diepe/barmhertige t'samen ende rechtveerdige onderschеydinge der menschen zijnde in even-ghelijcken staet des

verderfs / ofte het beſluyt van Verkieſinghe ende Verwerpinge in den wooꝛde Gods geopenbaert. T'welck / gheliick als het de verkeerde / onreyne / ende onwaſte menſchen verdꝛaeyen tot haer verderf / alſoo gheeft het de heyligҺe ende Godvꝛeeſende zielen eenen onuytſpꝛekelicken trooſt.

VII.

Deſe Verkieſinghe is een onveranderlick vooꝛnemen Gods / dooꝛ t'welck hy vooꝛ de grontlegginghe der werelt een ſeeckere menichte van menſchē / niet beter oft weerdiger zijnde als andere / maer inde gemeene ellende met andere ligghende / uyt het gheheele menſchelicke gheſlachte vande eerſte oprechtichheyt dooꝛ haer eyghen ſchult vervallen inde ſonde ende verderf / nae het vꝛye welbehagen zijns willes / tot de ſalicheyt / uyt louter ghenade / uytvercoꝛen heeft in Chꝛiſto / den welcken hy oock van eeuwicheyt tot een Middelaer ende hooft van alle uytvercoꝛene / ende tot een fundament der ſalicheyt geſtelt heeft. Ende op datſe dooꝛ hem ſouden ſalich ghemaect woꝛden / heeft hy oock beſloten de ſelve hem te gheven / ende crachtelick tot des ſelfs gemeynſchap dooꝛ zijn wooꝛt ende geeſt te roepen ende te trecken / ofte / met het waere

gheloove

gheloove in hem te begaven / te rechtveerdighen/te heyligheñ/ ende inde gheneynschap zijns Soons crachtelick bewaert zijnde/ ten laetsten te verheerlicken / tot bewijsinge van zijne barmhertichheydt/ ende ten prijse vande rijckdommen zijner eerlicker ghenade. Gelijck gheschreven is: God heeft ons uytvercoren in Christo eer des werelts gront gheleyt was, op dat wy souden wesen heylich ende onstraffelic voor hem inder liefde: Die ons heeft van te voren geschickt tot de aen-neminge der kinderen door Iesum Christum in hemselven, na het welbehagen zijns willes, tot prijs van zijn eerlicke ghenade, inde welcke hy ons hem selven aengenaem gemaect heeft in dien beminden. Ende elders: Die hy te voren gheordonneert heeft, die selve heeft hy oock gheroepen: ende die hy gheroepen heeft, die selve heeft hy oock gherechtveerdicht: ende die hy gerechtveerdicht heeft, die selve heeft hy ooc verheerlickt.

Epheſ.1. 4. 5. 6. Rom.29. 30.

VIII.

De voorghemelde Verkiesinghe en is niet menigerley / maer eene ende de selfde/van alle de ghene die salich worden / beyde in het oude ende nieuwe Testament: Gemerct ons de Schriftuere een eenich welbehagen/ voornemen ende ract des willes Gods voorstelt/ waer

Ephes.1. 4.5. waer door hy ons van eeuwicheyt heeft verkoren beyde tot de genade ende tot de eerlickheyt/ tot de salicheydt ende tot den wech der salicheyt/den welcken hy berept heeft op dat
Ephes.2. 10. wy daer in wandelen souden.

IX.

Dese selve Verkiesinghe is gheschiet niet uyt het voorghesien gheloove ende ghehoorsaemheyt des gheloofs/heylicheyt/ofte eenige andere goede hoedanicheyt oft geschicktheydt/ als een oorsaecke oft conditie te voren verepscht inden menschе die verkoren soude worden: Maer tot het gheloove ende gehoorsaemheyt des gheloofs / tot heylicheydt/etc. ende dien volghens is de Verkiesinge de fonteyne van alle salichmaeckende goet / waer uyt het gheloove/de heylicheyt/ ende andere salichmaeckende gaven/ende eyntlic het eeuwighe leven selfs/als vruchten vloeyen:naer
Ephes.1. 4. het ghetuygenisse des Apostels/ Hy heeft ons vercoren (niet om dat wy waren/maer) op dat wy souden wesen heylich ende onstraffelick voor hem inder liefde.

X.

De oorsaecke van dese ghenadige Verkiesinghe

singhe is / het eenighe welbehaghen Gods/ niet daer in bestaende/dat hy eenighe hoedanicheden of wercken der menschen / uyt alle moghelicke conditien/tot een conditie der salichept heeft uytghekozen: Maer hier in/dat hy eenighe seeckere personen/uyt de ghemeene menichte der sondaren/hem tot een eygendom heeft aenghenomen. Ghelijck geschreven is/Als de kinderen noch niet geboren en waren,noch yet goets ofte quaets gedaé hadden, &c. is tot haer(namelick Rebecca) gheseyt:De meeste sal den minsten dienen: Ghelijck geschreven is, Ick hebbe Iacob lief ghehadt, ende Esau ghehaet. Ende: Daer gheloofdender so veel alsser ten eeuwighen leven verordineert waren.

Rom.9. 11. 12. 13.

Act.13. 48.

XI.

Ende ghelijck God selfs op het hoochste wijs / onveranderlick / al-wetende / ende almachtich is / also en can de Verkiesinge van hem ghedaen niet ontdaen ende weder gedaen, noch verandert/noch wederroepen/ noch afgebroken worden/ noch de uytvercozene verworpen / noch het ghetal der selver vermindert worden.

XII.

Van dese hare eeuwighe ende onveranderlicke

licke Verkieſinghe ter ſalicheydt / woꝛden de uptvercoꝛene t'zijner tijdt / hoe wel by verſchepden trappen ende met ongelijcke mate / verſeeckert: Niet / als ſy de verboꝛgentheden ende diepten Gods curieuſelic dooꝛſoecken / maer als ſy de onfeylbare vꝛuchten der verkieſinghe / in den wooꝛde Gods aenghewesen / (als daer zijn / het ware geloove in Chꝛiſtum; kinderlicke vꝛeeſe Gods; Dꝛoefheydt die nae God is over de ſonde; Hongher ende doꝛſt nae de gherechticheyt / etc.) in haer ſelven met een geeſtelicke blijdſchap ende heylige vermaeckinge waer-nemen.

2. Coꝛint. 13. 5.

XIII.

Wt het gevoelen ende de verſeeckertheyt van deſe Verkieſinghe / nemen de kinderen Gods daghelicx meerder ooꝛſaecke om haer ſelven vooꝛ God te verootmoedigen / de diepte van zijne barmhertigheden aen te bidden / haer ſelven te repnighen / ende hem / die haer eerſt ſoo uptnemende heeft lief ghehadt / wederom vyerichlick te beminnen. So verre iſſet van daer / datſe dooꝛ deſe leere vãde Verkieſinghe / ende dooꝛ d'overleggínghe vande ſelve / int onderhouden van Gods gheboden vertraghen / ofte vleeſchelick ſoꝛgheloos ſouden woꝛden: T'welck dooꝛ Gods rechtveer-

dich

dich oordeel den ghenen pleecht te gebeuren/ die ofte haer selven vande ghenade der Verkiesinghe lichtveerdelick vermetende / oft ydelick ende dertelick daer van klappende/ in de wegen der uytvercorenen niet en begeeren te wandelen.

XIIII.

Voorts gelijck dese leere vãde Goddelicke Verkiesinghe/ nae Gods wijsen raedt/ door de Propheten / Christum selfs/ ende d'Apostelen/soo wel int oude als int nieuwe Testament ghepredickt is/ ende daer nae inde H. Schriften voorghestelt ende naegelaten: Alsoo moetse oock ten hupdighen daghe t'zijner tijdt ende plaetse / inde Kercke Gods (de welcke sy besonderlick is toegeeygent) voorghestelt worden met den gheest des onderscheyts ende Godlicke eerbiedinge/ heylichlick / sonder curieuse ondersoeckinghe vande weghen des Alderhoochsten / ter eeren van Gods H. Naem/ ende tot eenen levendighen troost van zijn volck.

Act.20.27. Ro.12.3. ende c.11. 33.34. Heb.6. 17.18.

XV.

Dese eeuwighe ende onverdiende ghenade van onse Verkiesinghe wijst ende prijst ons

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

de H. Schriftuere daer mede alderneest aen/ wanneerse wijders ghetuyght / dat niet alle menschen en zijn vercozen / maer sommighe niet vercozen / ofte in Godes eeuwighe Verkiesinghe voorby ghegaen / namentlick die/ welcke God nae zijn gantsch vry/ rechtveerdich/onberispelic / ende onveranderlick welbehaghen besloten heeft inde ghemeene ellende te laten / inde welcke sy haer selven door haer eyghen schult hebben ghestort/ende met het salichmaeckende gheloove ende de genade der bekeeringhe niet te begaven: Maer de selve in haer eyghen weghen / ende onder zijn rechtveerdich oordeel gelaten zijnde / eyndelick niet alleen om het ongheloove / maer ooc om alle andere sonden / tot verclaringhe van zijne gherechticheyt / te verdoemen ende eeuwelick te straffen. Ende dit is het beslupt der Verwerpinghe: t'welck God gheensins en maeckt tot een autheur vande sonde(twelc Godslasterlick is te dencken) maer stelt hem tot een verschrickelijck/ onberispelijck / ende rechtveerdich Richter ende Wreecker vande selve.

XVI.

Die het levendich gheloove in Christum/ oft het seecker vertrouwen des herten/de vre-

de

de der conſcientie / de betrachtinghe van de kinderlicke ghehoorſaemheyt / den roem in God door Chriſtum / in haer noch niet crachtelick en ghevoelen / ende nochtans de middelen ghebruycken / door welcke God belooft heeft deſe dinghen in ons te wercken / die en moeten niet miſmoedich worden / wanneer ſy vande Verwerpinghe hooren gewagen / noch haer ſelven onder de Verworpene rekenen / maer int waer-nemen der middelen vlijtich voortgaen / nae den tijdt van overvloedigher ghenade yverichlick verlanghen / ende de ſelve met eerbiedinge ende ootmoedicheyt verwachten. Veel min behooren voor deſe leere vande Verwerpinghe verſchrickt te worden de ghene / die ernſtelick begheren ſich tot God te bekeeren / hem alleen te behaghen / ende van het lichaem des doots verloſt te worden / ende nochtans inden wech der Godſalicheyt ende des gheloofs ſoo verre noch niet en connen comen als ſy wel wilden: Gemerct de bermhertighe God belooft heeft / dat hy het roockende vlas niet en ſal uytblusſchen / ende het ghecroockte riet niet en ſal breken. Maer deſe leere is met recht ſchrickelick den ghenen die God ende Chriſtum den Salichmaker niet achtende / haer ſelvē de ſorchvuldicheden des werelts ende de welluſten des vleeſches geheel hebben overgegeven / ſo lange ſy

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

haer met ernst tot God niet en bekeeren.

XVII.

Naedemael wy vanden wille Gods uyt zijn woort moeten oordeelen/ t'welc getuycht dat de kinderen der gheloovigen heylich zijn/ niet van natueren/maer uyt cracht van t'genaden-verbont in t'welcke sy met hare Ouderen begrepen zijn: Soo en moeten de Godsaligha Ouders niet twijffelen aende Verkiesinghe ende salichept harer kinderen / welcke God in hare kintschept uyt dit leven weeh neemt.

Gen.17.7 Act.2.39. 1.Cor.7. 14.

XVIII.

Teghen den ghenen / die over dese genade der onverdiender Verkiesinghe / ende strengicheydt der rechtveerdighe Verwerpinghe murmureren/stellen wy dese spreucke des Apostels: O mensche, wie zijt ghy die teghen God antwoort? Ende dese onses Salichmaeckers/ En isset my niet geoorloft met het mijne te doen wat ick wil? Wy daer en teghen / dese verborghentheden met een Godvruchtighe eerbiedinghe aenbiddende / roepen uyt met den Apostel: O diepe rijckdom der wijsheyt ende kenniſſe Gods ! Hoe onbegrijpelick sijn zijne oordeelen,

Rom.9.20. Mat.20. 15. Rom.11. 33.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

len, hoe onbevindelick zijne weghen? Want wie 34.
heeft den ſin des Heeren bekent, ofte wie is zijn
raetſman geweeſt? Ofte wie heeft hem eerſt gege- 35.
ven, ende het ſal hem vergolden werden? Want alle 36.
dinck is uyt hem, ende door hem, ende tot hem,
hem ſy de eerlickheyt inder eeuwicheyt, Amen.

Verwerpinghe der Dwalinghen door de welcke de Nederlandſche Kercken eenen tijt lang zijn beroert gheworden.

De rechtſinnighe leere van de Verkieſinghe ende Verwerpinge verclaert zijnde/ verwerpt het Synodus de dwalinghen der ghenen

I.

Die leeren/ Dat de wille Gods van ſalich te maecken de ghene die daer ſouden ghelooven, ende inden geloove ende ghehoorſaemheyt des geloofs volherden, ſy het gantſche ende geheele beſluyt vande Verkieſinghe ter ſalicheydt, ende datter niet anders van dit beſluyt indē woorde Godes en ſy gheopenbaert. Want deſe bedrieghen den eenvoudighen/ ende weder ſpreken claerlick de H. Schrifture/ die ghetuyght/ dat God niet alleen den ghenen/ die gelooven ſullen/

len/wil salich maecken/maer dat hy oock eenige seeckere menschen van eeuwicheyt heeft uytvercoren/dewelcke hy inder tijt/ voor andere met het gheloof in Christum ende met volstandicheyt soude begaven: Ghelijck geschreven is / Ick heb uwen naem den menschen gheopenbaert, die ghy my vander weerelt ghegeven hebt. **Ende**/ Daer gheloofden soo vele, alsser ten eeuwigen levē verordineert waren. **Ende**/ Hy heeft ons vercorē eer des werelts gront geleyt was, op dat wy souden heylich wesen, &c.

Joha.17. 6.

Act.13.48.

Eph.1.4.

II.

Die leeren/ Dat de Verkiesinge Gods ten eeuwigen leven velerley sy; Eene algemeene ende onbepaelde, de andere besondere ende bepaelde: Ende dat dese wederom of onvolcomen, wederroepelick, niet-peremptoir ende geconditioneert sy, ofte volcomē, onwederroepelick, peremptoir ende absoluyt. **Item** / Datter een andere Verkiesinghe sy tot het gheloof, een andere tot de salicheyt, alsoo dat de Verkiesinghe tot het rechtveerdichmakende gheloof can zijn sonder de peremptoire Verkiesinghe ter salicheyt. **Want dit is een ghedichtsel van s'menschen hersenen / buyten de Schriftuere versiert / waer door de leere vande Verkiesinghe verdorven/ ende dese gulden keten van onse salicheydt verbroken**

verbroken wort: Die hy te voren gheordineert heeft, de selve heeft hy oock gheroepen; Ende die hy gheroepen heeft, de selve heeft hy oock gherechtveerdicht; Die hy gerechtveerdicht heeft, de selve heeft hy oock vereerlickt. Ro.8.30.

III.

Die leeren / Dat het welbehaghen ende voornemen Gods, van het welcke de Schriftuere inde leere vande Verkiesinge gewach maeckt, niet daer in bestaet, dat God eenighe besondere menschen voor andere heeft uytvercoren; Maer daer in, dat God uyt alle mogelicke conditien (onder welcke oock zijn de wercken des Wets) oft uyt die gheele ordre van alle dingen, de onedele daet des gheloofs ende de onvolmaeckte gehoorsaemheyt des selfs tot een conditie der salicheyt heeft uytgecosen, welcke hy voor een volcomen ghehoorsaemheyt genadelick soude hebben willen houden, ende der belooninge des eeuwigen levens weerdich achten. Want met dese schadelicke dwalinghe wort het welbehagen Gods ende de verdienste Christi crachteloos gemaect / ende de menschen door onnutte vragen vande waerheydt der ghenadighe rechtveerdichmakinge / ende vande eenvoudicheyt der Schriftuere afgetrocken / ende dese spreucke des Apostels vã onwaerheyt beschuldicht; God heeft

ons

2. Timot. 1.9. ons geroepen met een heylige roepinge, niet nae onſe wercken, maer nae zijn voornemen ende genade, die ons ghegheven is in Chriſto Ieſu voor de tijden der Werelt.

IIII.

Die leeren/dat inde Verkieſinghe tot het gheloove, deſe conditie te voren vereyſcht wort, dat de menſche het licht der natuere recht gebruycke, vroom ſy, cleyn, nederich, ende ten eeuwigē leven geſchict, gelijck als of aen die dingen de verkieſinghe eenichſins hinge. **Want dit ſmaeckt nae t'gevoelen Pelagij/ende ſtrijt tegens de leere des Apoſtels/daer hy ſchrijft**/Wy hebben eertijts ghewandelt inde begeerten onſes vleeſches, doende den wille des vleeſches eñ der gedachten, ende waren van natueren kinderen des toorns gelijck de andere: Maer God die rijck is in bermhertigheden, heeft ons door zijne groote liefde daer mede hy ons lief gehadt heeft, oock doen wy doot waren door de miſdaden, mede levendich gemaect met Chriſto, door wiens genade ghy zijt ſalich geworden, ende heeft ons mede opgeweckt, eñ mede gheſet inde Hemelen in Chriſto Ieſu, op dat hy in den toecomenden eeuwen ſoude bewijſen dē uytnemenden rijcdom zijner genade, in die vriendelickheyt tot ons door Chriſtum Ieſum. Want uyt genade zijt ghy ſalich geworden, door t'gheloove, ende

Eph. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

ende dat niet uyt u, tis Gods gave, niet uyt de wercken, op dat hem niemant en roeme.

V.

Die leeren / dat de onvolcomene ende niet-peremtoire Verkiesinge van bysondere personen ter salicheyt, sy geschiet uyt het voorgesien gheloove, bekeeringhe, heylicheyt, Godsalicheyt, die ofte eerst begonnen, ofte ooc eenen tijt langh geduert hebben: Maer dat de volcomene ende peremptoire Verkiesinghe gheschiet sy uyt de voorghesiene eyntlicke volherdinge in het geloove, bekeeringe, heylicheyt ende Godsalicheyt: Ende dat dit sy de ghenadighe ende Euangelische weerdicheyt, om welcker wil hy, die vercoren wort, weerdiger is als die niet vercoré en wort: Ende dat derhalven t'geloof, de gehoorsaemheyt des gheloofs, heylicheyt, Godsalicheyt eñ volherdinge, niet en zijn vruchten van de onveranderlicke Verkiesinghe ter eerlickheyt, maer dat het zijn conditien die te voren vereysicht, ende als volbracht wesende voorsien zijn in den ghenen, die ten vollen vercoren sullen worden, ende oorsaken sonder welcke de onveranderlicke Verkiesinge ter eerlickheyt niet en geschiet. **Twelck strijt tegẽ de geheele Schrifturen / die dese ende diergelijcke spreucken in onse oren ende herten doorgaens in scherpt:** De Verkiesinge en is niet uyt de wercké, maer uyt den roependen. Daer geloofden so vele alsser ten Ro. 9. 11. 12. Ac. 13. 48

Eph.1.4. eeuwigen leven verordineert waren. Hy heeft ons vercoren in hem, op dat wy ſouden heylich weſen.

Joan.15.16. Ro.11.6. 1.Joa.4.10. Ghy en hebt my niet uytvercoren, maer ic hebbe u uytvercoré. Iſſet uyt genade, ſo en iſſet niet uyt de wercken. Hier in is de liefde, niet dat wy God lief gehadt hebben, maer dat hy ons heeft lief gehadt ende zijnen Sone geſonden.

VI.

Die leeren/ dat niet alle Verkieſinge ter ſaligheyt onveranderlick is: maer dat ſommige uytvercorene, niet teghenſtaende eenich beſluyt Gods, conné verloren gaen, ende gaen oock eeuwichlick verloré. **Met welcke grove dwalinge/ſy God veranderlic maken/ende ſtootē om den trooſt der Godſaligheyt/ die ſy ſcheppen uyt de vaſtichept van hare Verkieſinghe/ende wederſpreken de heylige Schriftuere/ welcke leert/**

Mat.24.24. Jo.6.39. Ro.8.30. Dat de uytvercorene niet en connen verleyt worden. Dat Chriſtus den genen, die hem vandé Vader gegeven zijn, niet en verlieſt. Dat God, die hy te voren geordineert, geroepē ende gerechtveerdicht heeft, de ſelve oock vereerlickt heeft.

VII.

Die leeren/ Datter in dit leven gheen vrucht, noch geen gevoelen en is van de onveranderlicke Verkieſinghe ter eerlickheyt; oock gheene ſekerheyt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

heyt, dan die hanght aen eene veranderlicke ende onsekere conditie. **Want behalven dat het ongerijmt is te stellen een onseeckere seeckerheyt/soo strijt dit oock tegen de bevindinghe der heyligen/die uyt het ghevoelen van hare Verkiesinghe/ haer met den Apostel verheughen / ende dese weldaet Gods roemen: Die volghens Christi vermaninghe/ haer met de Discipulen verblijden/dat hare namen inden Hemel geschreven zijn: Die oock het gevoelen van hare verkiesinge stellen tegen de vyerige pijlen van de aenvechtinghen des Duyvels/** vragēde / Wie sal d'uyt-vercorene Gods beschuldigen. Ephes. 1. Luc. 10. 20. Ro. 8. 33.

VIII.

Die leeren/ Dat God niemant uyt zijn loutere rechtveerdige wille besloté heeft, indé val Adams ende inden gemeenen standt der sondé ende verdoemenis te laten, ofte in de mede-deelinghe van de genade die tot het geloof ende de bekeeringe noodich is, voor by te gaé. **Want dit staet vast**/ Hy ontfermt, wien hy wil; eñ verhart, wien hy wil. **Ende ooc dit** / T'is u gegeven te verstaen de verborgentheden des Conincrijcx der Hemelé, maer desen is dat niet gegeven. **Item**/ Ick dancke u, Vader, Heere des Hemels ende der aerdé, dat ghy dese dingen den wijsen ende verstandigen verborgen hebt, ende hebtse den cleynen gheopenbaert; Ro. 9. 18. Mat. 13. 11. Mat. 11. 25.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

26. jae Vader, want het heeft u ſo behaecht.

IX.

Die leeren/Dat d'oorſaecke, waerom God tot het eene volck meer als tot het ander, het Euangelium ſeynt, niet en is het loutere ende eenich welbehagen Gods, maer om dat t'een volck beter eñ weerdiger is, als t'ander, welc het Euangelium niet en wordt mede ghedeelt. **Want dit ontkent Moyſes/ het Iſraelitiſche volck aldus aenſprekende:** Siet des Heeren uwes Gods is dē Hemel, eñ der Hemelen Hemel, de aerde ende al wat daer in is; noch heeft hy alleen tot uwe Vaderen luſt gehadt dat hyſe beminde, ende heeft vercoren haer ſaet na hen, u liedē, voor alle volcken, als het heden ten dage ſtaet. **Ende Chriſtus** / Wee u Chorazin, Wee u Bethſaida, want waren in Tyro ende Sidon die crachtē gedaen die in u gedaē zijn, ſy hadden voortijden in ſacken eñ aſſchen ſittende haer bekeert.

Deut. 10. 14. 15.

Mat. 11. 21.

Onder ſtondt

Dat wy alſo gevoelen ende oordeelen/getuygen wy met ondertepckeninge ouſer handen/ende was ondertepckent

IOhannes Bogermannus Paſtor Eccleſiæ Leoverdienſis & Synodi Præſes.

Iacobus

Iacobus Rolandus Paſtor Eccleſiæ Amſtelodamē-ſis & Præſidis Aſſeſſor.
Hermannus Faukelius Paſtor Eccleſiæ Middelburgenſis & Præſidis Aſſeſſor.
Sebaſtianus Dammā Paſtor Eccleſiæ Zutphanienſis, Synodi Scriba.
Feſtus Hommius Paſtor Eccleſię Leydenſis, Synodi Scriba.

Vt groot Britannien.

Georgius Epiſcopus Landavenſis.
Ioannes Davenantius Preſbyter: Doctor ac ſacræ Theologiæ publicus Profeſſor in Academia Cantabrigienſi & Collegij Reginalis ibidem Præſes.
Samuel Wardus, Preſbyter, S. Theologiæ Doctor Archidiaconus Fauntonnenſis, & Collegij Sidneyani in Academiâ Cantabrigienſi Præfectus.
Thomas Goadus, Preſbyter, S. Theologię Doctor, Cathedralis Eccleſiæ Paulinæ Londonenſis Præcentor,
Gualterus Balcanquallus Scoto-Britannus Preſbyter, S. Theologiæ Baccalaureus.

Vt de Keurvorſteliche Paltz.

Abrahamus Scultetus S. Theologię Doctor & Profeſſor

fessor in Academia Heydelbergensi.

Paulus Tossanus S. Theologiæ Doctor, & Consiliarius in Senatu Ecclesiastico inferioris Palatinatus.

Henricus Alting S. Theologiæ Doctor, & Professor in Academia Heydelbergensi.

Vt Hessen.

Georgius Cruciger S. Theologiæ Doctor, Professor, & pro tempore Rector Academiæ Marpurgensis.

Paulus Steinius, Concionator Aulicus & S. Theologiæ in Collegio Nobilitatis Adelphico Mauritiano Professor, Cassellis.

Daniel Angelocrator, Ecclesiæ Marpurgensis Pastor, & vicinarum ad Lanum & Æderam Superintendens.

Rodolphus Goclenius Senior, Philosophiæ purioris in Academia Marpurgensi Antecessor primarius, & nunc Decanus.

Vt Switzerlandt.

Ioannes Iacobus Breytingerus Ecclesiæ Tigurinæ Pastor.

Marcus Rutimeyerus S. Theologiæ Doctor & Ecclesiæ Bernensis Minister.

Sebastianus Beckius, SS. Theologiæ Doctor, & Novi Testamenti Professor in Academia Basileensi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

ſileenſi, ibidemque Facultatis Theologicæ Decanus.

Wolgangus Mayerus SS. Theologiæ Doctor, Eccleſiæ Baſilienſis Paſtor.

Iohannes Conradus Kochius Eccleſiæ Scaphuſianæ Miniſter.

Vande Wedderaviſche Correſpondentie.

Iohannes-Henricus Alſtedius in Illuſtri Scholâ Naſſovicâ, quæ eſt Herbonæ, Profeſſor ordinarius.

Georgius Fabricius Eccleſiæ Windecenſis in Comitatu Hannovico Paſtor & vicinarum Inſpector.

Vt de Stadt ende Kercke van Geneve.

Ioannes Deodatus, in Eccleſia Genevenſi Paſtor, & in eadem Schola SS. Theologiæ Profeſſor.

Theodorus Tronchinus divini verbi Miniſter in Eccleſiâ Genevenſi & ibidem S S. Theologiæ Profeſſor.

Vt de Stadt ende Kercke van Bremen.

Matthias Martinius, Illuſtris Scholæ Bremẽſis Rector, & in eâ Divinarum literarum Profeſſor.

Henricus Iſſelburg S. Theologiæ Doctor, in Bremenſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

mensi Ecclesia ad B. Virginis Iesu Christi servus, & in Schola Novi Testamenti Professor.

Ludovicus Crocius S. Theologiæ Doctor, Ecclesiæ Bremensis ad S. Martini Pastor, & in Illustri Schola Veteris Testaméti & Philosophiæ practicæ Professor.

Vt de Stadt ende Kercke van Emden.

Daniel Bernardus Eilshemius, Embdanæ Ecclesiæ Pastor Senior.

Ritzius Lucas Grimershemius Emdanæ Ecclesiæ Pastor.

De Nederlantsche Professoren.

Iohannes Polyander S S. Theologiæ Doctor atque in Academia Leydensi Professor.

Sibrandus Lubbertus S S. Theologiæ Doctor & Professor in Academia Frisiorum.

Franciscus Gomarus Sacrosanctæ Theologiæ Doctor & Professor in Academia Groeningæ & Omlandiæ.

Antonius Tysius sacræ Theologię in Illustri Schola Geldro-Velavica, quæ est Hardervici, Professor.

Antonius Walæus Pastor Ecclesiæ Middelburgensis, & ex ejusdem urbis Illustri Schola inter Theologos ad Synodum evocatus.

Vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Vt Gelderlandt ende t'Graefschap van Zutphen.

Guilielmus Stephani S S. Theologiæ Doctor & Arnhemiensis Ecclesiæ Pastor.
Ellardus à Mehen Ecclesiæ Hardrovicenæ Pastor.
Iohannes Bouillet Pastor Warnsfeldensis.
Iacobus Verheyden Senior Ecclesiæ Noviomagẽsis, & Scholæ Rector.

Vt Zuydt-Hollandt.

Balthasar Lydius M.F. Pastor Ecclesię Dei in urbe Dordrechto.
Henricus Arnoldi Ecclesiastes Delphensis.
Gisbertus Voetius Ecclesiæ Heusdanæ Pastor.
Arnoldus Musius ab Holy Baillivus Suydhollãdiæ, Senior Ecclesiæ Dordrechtanę.
Ioannes de Laet, Senior Ecclesiæ Leydensis.

Vt Nooyt-Hollandt.

Iacobus Triglandius Pastor Ecclesiæ Amstelodamensis.
Abrahamus à Dooreslaer, Pastor Ecclesiæ Enchusanæ.
Samuel Bartholdus, Pastor Ecclesiæ Monachodamensis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Theodorus Heyngius, Senior Eccleſię Amſtelodamenſis.

Dominicus ab Heemſkerck Senior Eccleſiæ Amſtelodamenſis.

Wt Zeelandt.

Godefridus Vdemannus, Paſtor Eccleſiæ Zirizeanæ.

Cornelius Regius, Eccleſiæ Goeſanæ Paſtor.

Lambertus de Rycke, Eccleſiæ Bergizomianæ Paſtor.

Ioſias Voſbergius, Senior Eccleſię Middelburgenſis.

Adrianus Hofferus, Scabinus & Conſiliarius urbis Zirizeæ, & Eccleſiæ Zirizeanæ Senior.

Wt de Provincie van Wtrecht.

Iohannes Dibbezius Paſtor Dordracenus, Synodi Orthodoxæ Vltrajectinæ Deputatus.

Arnoldus Oortcampius Eccleſiæ Amersfortianæ Paſtor.

Wt Vrieſlandt.

Florentius Iohannes Ieſu Chriſti crucifixi Servus in Eccleſiæ Snecana.

Philippus Danielis Eilſhemius Paſtor Eccleſiæ Harlingenſis.

Kempo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Kempo Harinxma à Donia Senior Ecclesiæ Leoverdiensis.
Tacitus ab Aysma, Senior Ecclesiæ in Buirgiæ Hichtum, & Hartwardt.

Vt Overysel.

Casparus Sibelius Pastor Ecclesiæ Daventriensis.
Hermannus Wiferding Ecclesiæ Swollanæ in Euãgelio Christi Minister.
Hieronymus Vogelius Hasseltanæ Ecclesię Pastor, tempore deputationis inserviens Ecclesiæ Orthodoxæ Campensi.
Iohannes Langius Ecclesiastes Vollenhovianus.
Wilhelmus à Broickhusen ten Doerne tanquam Senior deputatus.
Ioannes à Lauwick tanquam Senior deputatus.

Vt de Stadt Groeningen ende de Omlanden.

Cornelius Hillenius Servus Iesu Christi in Ecclesiâ Groninganâ.
Georgius Placius Pastor Ecclesię Appingadammonensis.
Wolfgangus Agricola Pastor Ecclesiæ Bedumanæ.
Wigboldus Homerus Ecclesię Midwoldanę Pastor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Egbertus Halbes Ecclesiæ Groninganæ Senior.
Iohannes Rufelaert Senior Ecclesiæ Stedumanæ.

Vt de Dzente.

Themo ab Asscheberg Pastor Ecclesiæ Meppelensis.
Patroclus Romelingius Pastor Ecclesiæ Rhuinensis.

Vt de Walsche Kercke.

Daniel Colonius Pastor Ecclesiæ Leydēsis & Regens Collegij Gallo-Belgici in Academia Leydensi.
Ioannes Crucius, Pastor Haerlemensis.
Ioannes Doucher Pastor Flissinganus.
Ieremias de Pours Ecclesiæ Gallo-Belgicæ Middelburgensis Pastor.
Euerardus Beckerus Senior Ecclesiæ Gallo-Belgicæ Middelburgensis.
Petrus Pontanus Senior Ecclesiæ Amstelodamensis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Het tweede Hooft-stuck der Leere/

Vande

Doot Christi/ende verlossinge der menschen door de selve.

Eerste Artijckel.

GOd is niet alleen ten hoochsten bermhertich/maer ooc ten hoochsten rechtveerdich. Ende zijne gherechticheyt (alsoo hy hem in zijn Woort gheopenbaert heeft) vereyscht / dat onse sonden teghen zijne oneyndelijcke Majesteyt begaen / niet alleen met tijdelijcke/maer oock met eeuwighe straffen/beyde na ziele ende lichaem gestraft werden: Welcke straffen wy niet connen ontgaen / ten sy dat de gerechticheyt Godes genoech geschiede.

II.

Maer alsoo wy selve niet connen ghenoech doen/ende ons van den toorn Gods bevrijden: So heeft God uyt oneyndelicke bermhertic-

heyt

heyt zijnẽ Eenich-gebozen Sone ons tot een bozge gegeven/dewelcke/op dat hy vooz ons ſoude ghenoech doen / vooz ons ofte in onſe plaetſe ſonde eñ vervloeckinge aen het Cruyce ghewozden is.

III.

Deſe doodt des Soons Gods is de eenige ende volmaeckte offerhande ende ghenoechdoeninge vooz de ſondẽ: vã oneyndige cracht ende weerdicheyt: Overvloedelick genoechſaem tot verſoeninge van de ſonden der gantſche werelt.

IIII.

Ende deſe doot is daerom van ſoo groote cracht ende weerdicheyt/om dat de perſoon/ die de ſelve geledẽ heeft/niet alleen een waerachtich ende volcomen-heylich menſche is/ maer ooc de Eenich-ghebozen Sone Gods/ eenes-ſelvigen eeuwighen ende oneyndighen weſens met den Vader ende den H. Geeſt; ſodanich als onſe Salichmaker weſen moeſte. Daer en boven/om dat zijne doodt is vergeſelſchapt gheweeſt met het gevoelen vanden toozn Gods / ende den Vloeck / die wy dooz onſe ſonden verdient hadden.

Dooztſ/

V.

Voorts / is de belofte des Euangeliums / dat een yegelijck die inden gecruysten Chri-stum gelooft / niet verderve / maer het eeuwi-ge leven hebbe. Welcke belofte allen Volc-keren ende menschen / tot de welcke God nae zijn welbehagē zijn Euangelium seynt / son-der onderscheyt moet vercondicht ende voor-gestelt worden / met bevel van bekeeringe en-de geloove.

VI.

Doch dat vele door het Euangelium ghe-roepē zijnde haer niet bekeerē / noch in Chri-stum ghelooven / maer in ongeloove vergaen / sulcx geschiet / niet door gebreck ofte onghe-noechsaemheyt van de offerhande Christi aē t'Cruyce gheoffert / maer door haer eyghen schult.

VII.

Maer so vele alsser waerachtelijck gelo-ven / ende door de doot Christi vande sonden ende t'verderf verlost ende behoudē worden / die selve genietē dese weldaet alleē uyt Gods genade haer van eeuwicheyt in Christo ghe-

gheven /

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

gheven / welcke ghenade hy niemant ſchuldich is.

VIII.

Want dit is geweeſt dē gātſch wyen raet/ de genadige wille eñ vooznemen Godes des Vaders/ dat de levendichmakende eñ ſalichmakende cracht van de dierbare doot zijnes Soōs haer uytſtreckē ſoude tot alle uytvercozene / om die alleen met het rechtveerdichmakende geloove te begaven/ eñ dooz t' ſelfde onfeylbaerlic tot de ſalichept te brengen: dat is/ God heeft gewilt / dat Chriſtus dooz het bloet zijns crupces / (waermede hy het nieuwe Verbont beveſticht heeft) uyt alle Volckeren/ ſtammen/ geſlachten ende tongen/ diegene alle/ende alleen / crachtelijck ſoude verloſſen/die vā eeuwichept tot de ſalichept vercozen/ende van den Vader hem gegeven zijn; de ſelve begaven met het geloove / twelcke hy haer/ gelijck oock andere ſalichmakende gaven des H. Geeſtes / dooz zijnen doodt heeft verwozven; ende van alle hare ſondē/ ſo d'aenghebozene als werckelijcke / ſo naer als vooz het geloove begaen/ dooz zijn bloet ſoude reynigen/ totten eynde toe getrouwelijck bewaren/ende ten laetſten ſonder eenige vlecke ende rimpel eerlijck vooz hem ſtellen.

Deſen

IX.

Desen raet/voort-comende upt de eeuwige liefde Gods tot de uptvercorene/ is van aenbegin des werelts tot op desen tegenwoordigen tijt/de poorte der Hellen haer te vergeefs daer tegen stellende/crachtelijck vervult geweest/eñ sal ooc voortaen vervult worde/alsodat de uptvercorene te zijner tijt in een vergadert sullen werden/ende datter altijt sal zijn een Kercke der gheloovigen/ ghefundeert int bloet Christi/welcke den selven haren Salicmaecker/die voor haer / als een Bruydegom voor zijn Bruyt/aent cruyce zijn leven overgegeven heeft/stantvastelic beminne/ gedurichlick diene / ende hier ende in alle eewichheyt prijse.

Verwerpinghe der Dwalinghen.

De rechte leere verclaert zijnde/verwerpt de Synodus de dwalingen der genen

I.

Die leeren/Dat God de Vader zijnen Sone tot de doot des Cruyces verordineert heeft,sonder sekeren ende bepaelden raedt van yemant sekerlijck salich te maecken: also dat de noodsakelickheyt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

nutticheyt, ende weerdicheyt vande verwervinge des doodts Chriſti wel ſouden hebben connen beſtaen, ende in allen deelen volmaeckt, volcomen, ende in haer geheel blijven, al waert ſchoon dat de verworven verloſſinghe niet een eenich menſche emmermeer metter daet ware toeghe-eygent geweeſt. **Want deſe leere ſtreckt tot verſmadinge van de wijſheyt des Vaders / ende der verdienſte Jeſu Chriſti / ende ſtrijt teghen de Schriftuere.** Joan. 10. 15. 27. **Want ſo ſeght onſen Salichmaker** / Ick ſtelle mijn leven voor mijne ſchapen, Eſai. 53. 10. ende kenne haer. **Ende de Propheet Eſaias vanden Salichmaker** / wanneer hy zijn leven ten ſchult-offer gegeven heeft, ſal hy zaet hebben, ende lange leven, ende des Heeren voornemen ſal door zijn hant voort gaen. **Eyndelic / ſy ſtoot om den artijckel des geloofs / waer mede wy gelooven** / De algemeyne Chriſtelicke Kercke.

II.

Die Leeren / Dat dit het eynde vande doot Chriſti niet en ſy geweeſt, dat hy met der daet het nieuwe verbont der genaden door zijn bloet ſoude beveſtigen; maer alleen dat hy den Vader eé bloot recht ſoude verwerven om met de menſchen wederom ſoodanich verbondt alſt hem believen ſoude, t'ſy der genaden, ofte der wercken, te moghen oprichten. Hcb. 7. 22 **Want ſulcx ſtrijt tegẽs de Schrif-**

tuere /

tuere/dewelcke leert / dat Chriſtus ghewoꝛden is boꝛghe ende Middelaer eens beteren/ dat is/des nieuwen verbonts. Ende/ dat het Teſtament inden dooden eerſt beveſticht is. ende c.9. 15.17.

III.

Die leeren / dat Chriſtus door zijne genoechdoeninge voor niemant ſekerlick de ſalicheyt ſelve, ende het geloove, waer door deſe genoechdoeninghe Chriſti tot ſalicheyt crachtelick toegheeyghent wort, verdient heeft; maer alleen voor den Vader verworven heeft de macht ofte volcomen wille, om op een nieu met de menſchen te handelen, ende nieuwe conditien, ſulcke als hy ſoude willen, voor te ſchrijven, vande welcke de volbrenginghe aen de vrye wille des menſchen hanghen ſoude: Ende dat het derhalven hadde connen gheſchieden, dat oft niemant, oft alle menſchen de ſelve ſouden vervullen. Want deſe gevoelen al te verachtelick vande doot Chriſti/ erkennen geenſins de vooꝛnaemſte vꝛucht ofte weldaet dooꝛ de ſelve vercreghen /ende bꝛenghen wederom upt de Helle hervooꝛ de Pelagiaenſche dolinge.

IIII.

Die leeren / dat het nieuwe verbondt der ghe-

nade, dat God de Vader, door tuſſchen-comen van de doodt Chriſti, met de menſché gemaeckt heeft, niet daer in beſtaet, dat wy door t'geloove, voor ſoo veel het de verdienſte Chriſti aen-neemt, voor God gerechtveerdicht ende ſalich gemaeckt werden; maer daer in, dat God af-gheſchaft hebbende het af-eyſchen vande volmaecte gehoorſaemheyt des Wets, het geloove ſelfs, ende de gehoorſaemheyt des gheloofs, al hoe wel onvolmaeckt, voor de volmaeckte gehoorſaemheyt des Wets rekent, ende der belooninge des eeuwigen levens uyt genaden weerdich achtet. **Want deſe weder-ſpreken de Schriftuere**; Sy werden om niet gerechtveerdicht, door zijn genade, door de verloſſinghe gheſchiet in Chriſto Ieſu, den welcken God heeft voor-geſtelt tot verſoeninge door t'geloove in zijnen bloede. **Ende brengē met den Godloosen** Socino **voort een nieuwe ende vreemde rechtveerdich-makinghe des menſchen voor God / tegens de eendrachtige over-een-ſtemminge vande gantſche Kercke.**

Rom. 3. 24. 25.

V.

Die leeren / Dat alle menſchen inden ſtaet der verſoeninge, eñ genade des verbonts zijn aengenomen: alſo dat niemant om de erf-ſonde, der verdoemeniſſe ſchuldich ſy, ofte verdoemt ſal wordé, maer dat alle menſché vande ſchult deſer ſonde vry zijn,

zijn. **Want dit ghevoelen strijdt teghen de Schriftuere/welcke segt dat wy van natueren kinderen des toorns zijn.** Eph.2.3.

VI.

Die het onderscheyt tusschen verwervinge ende toe-eygeninghe daer toe gebruycken, op datse den onvoorsichtighen ende onervarenen dit ghevoelen mochten inplanten, dat God, soo veel hem aengaet, allen menschen die weldaden, die door de doot Christi vercregen wordē, even-gelijckelijck heeft willen mede-deelen: Maer, dat sommighe der vergevinge der sonden, ende des eeuwigen levens deelachtich worden, andere niet, dat sulck onderscheyt hanght aen haren vryen wille, dewelcke hē selvē voeght by de genade die sonder onderscheyt aengeboden wort; ende dat het niet en hanght aen die besondere gave der barmhertigheyt die crachtelick in haer werckt, op datse haer selven die ghenade boven andere souden toe-eygenen. **Want dese/haer gelatende als of sy dit onderscheyt in een gesonde meeninghe voorstelden/trachten den volcke het verderffelick seuijn van de** Pelagiaensche **dwalingen in te geven.**

VII.

Die leeren/Dat Christus voor die ghene, die God

God ten hoochſten lief heeft, ende ten eeuwighen leven vercoren, niet en heeft conné noch moeten ſterven, oock niet geſtorven en is, na dien de ſulcke de doodt Chriſti niet van nooden en hebben.

Gal.2.20 **Want ſy weder-ſpreken den Apoſtel/ſeggende**/Chriſtus heeft my lief gehadt ende heeft hemſelven voor my overgegeven. **Item**/Wie ſal de uytvercorene Gods beſchuldigen? God iſt, die

Rom.8. 33. rechtveerdich maeckt. Wie is hy die verdoemt? Chriſtus is geſtorven, **namelick/voor haer. Eñ den Salichmaecker/ſegghende**/Ick ſtelle mijn

Joh.10. 15. ende ca.15. 12. leven voor mijne ſchapen. **Ende**/Dit is mijn gebodt dat ghy malcanderen lief hebt, gelijck ick

13. u lieden lief gehadt hebbe. Niemant heeft meerder liefde dan deſe, dat yemant zijn leven ſet voor zijne vrienden.

Onderſtondt

Dat wy alſo gevoelen ende oordeelen/getuygen wy met ondertepckeninge onſer handen/ende was ondertepckent

IOhannes Bogermannus Paſtor Eccleſiæ Leoverdienſis & Synodi Præſes.

Iacobus Rolandus Paſtor Eccleſiæ Amſtelodamẽſis & Præſidis Aſſeſſor.

Hermannus Faukelius Paſtor Eccleſiæ Middelburgenſis & Præſidis Aſſeſſor.

Sebaſtianus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Sebastianus Dammã Pastor Ecclesiæ Zutphaniensis, Synodi Scriba.

Festus Hommius Pastor Ecclesię Leydensis, Synodi Scriba.

Vt groot Britannien.

Georgius Episcopus Landavensis.

Ioannes Davenantius Presbyter: Doctor ac sacræ Theologiæ publicus Professor in Academia Cantabrigiensi & Collegij Reginalis ibidem Præses.

Samuel Wardus, Presbyter, S. Theologiæ Doctor Archidiaconus Fauntonnensis, & Collegij Sidneyani in Academiâ Cantabrigiensi Præfectus.

Thomas Goadus, Presbyter, S. Theologię Doctor, Cathedralis Ecclesiæ Paulinæ Londonensis Præcentor.

Gualterus Balcanquallus Scoto-Britannus Presbyter, S. Thologiæ Baccalaureus.

Vt de Keurvorstelicke Paltz.

Abrahamus Scultetus S. Theologię Doctor & Professor in Academia Heyldelbergensi.

Paulus Tossanus S. Theologiæ Doctor, & Consiliarius in Senatu Ecclesiastico inferioris Palatinatus.

Henricus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Henricus Alting S. Theologiæ Doctor, & Professor in Academia Heydelbergensi.

Vt Hessen.

Georgius Cruciger S. Theologiæ Doctor, Professor, & pro tempore Rector Academiæ Marpurgensis.

Paulus Steinius, Concionator Aulicus & S. Theologię in Collegio Nobilitatis Adelphico Mauritiano Professor, Cassellis.

Daniel Angelocrator, Ecclesiæ Marpurgensis Pastor, & vicinarum ad Lanum & Æderam Superintendens.

Rodolphus Goclenius Senior, Philosophiæ purioris in Academia Marpurgensi Antecessor primarius, & nunc Decanus.

Vt Switzerlandt.

Ioannes Iacobus Breytingerus Ecclesiæ Tigurinę Pastor.

Marcus Rutimeyerus S. Theologiæ Doctor & Ecclesiæ Bernensis Minister.

Sebastianus Beckius, S S. Theologiæ Doctor, & Novi Testamenti Professor in Academia Basileensi, ibidemque Facultatis Theologicæ Decanus.

Wolgangus Mayerus SS. Theologiæ Doctor, Ecclesiæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

cleſiæ Baſilienſis Paſtor.
Iohannes Conradus Kochius Eccleſiæ Scaphuſianæ Miniſter.

Vande Wedderaviſche Correſpondentie.

Iohannes-Henricus Alſtedius in Illuſtri Scholâ Naſſovicâ, quæ eſt Herbonæ, Profeſſor ordinarius,
Georgius Fabricius Eccleſiæ Windecenſis in Comitatu Hannovico Paſtor & vicinarum Inſpector.

Wt de Stadt ende Kercke van Geneve.

Ioannes Deodatus, in Eccleſia Genevenſi Paſtor, & in eadem Schola SS. Theologiæ Profeſſor.
Theodorus Tronchinus divini verbi Miniſter in Eccleſiâ Genevenſi & ibidem SS. Theologiæ Profeſſor.

Wt de Stadt ende Kercke van Bremen.

Matthias Martinius, Illuſtris Scholæ Bremēſis Rector, & in eâ Divinarum literarum Profeſſor.
Henricus Iſſelburg S. Theologiæ Doctor, in Bremenſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

mensi Ecclesiæ ad B. Virginis Iesu Christi servus, & in Schola Novi Testamenti Professor.

Ludovicus Crocius S. Theologiæ Doctor, Ecclesiæ Bremensis ad S. Martini Pastor, & in Illustri Schola Veteris Testamenti & Philosophiæ practicæ Professor.

Vt de Stadt ende Kercke van Emden.

Daniel Bernardus Eilshemius, Emdanæ Ecclesiæ Pastor Senior.

Ritzius Lucas Grimershemius Emdanæ Ecclesiæ Pastor.

De Nederlantsche Professoren.

Iohannes Polyander S S. Theologiæ Doctor atque in Academia Leydensi Professor.

Sibrandus Lubbertus S S. Theologiæ Doctor & Professor in Academia Frisiorum.

Franciscus Gomarus Sacrosanctæ Theologiæ Doctor & Professor in Academia Groningæ & Omlandiæ.

Antonius Tysius sacræ Theologiæ in Illustri Schola Geldro-Velavica, quæ est Hardervici, Professor.

Antonius Walæus Pastor Ecclesiæ Middelburgensis, & ex ejusdem urbis Illustri Schola inter Theologos ad Synodum evocatus.

Vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Vt Gelderlandt ende t Graefschap van Zutphen.

Guilielmus Stephani S S. Theologiæ Doctor & Arnhemiensis Ecclesiæ Pastor.
Ellardus à Mehen Ecclesiæ Hardrovicenæ Pastor.
Iohannes Bouillet Pastor Warnsfeldensis.
Iacobus Verheyden Senior Ecclesię Noviomagẽsis, & Scholæ Rector.

Vt Zuydt-Hollandt.

Balthasar Lydius M.F. Pastor Ecclesiæ Dei in urbe Dordrechto.
Henricus Arnoldi Ecclesiastes Delphensis.
Gisbertus Voetius Ecclesiæ Heusdanæ Pastor.
Arnoldus Musius ab Holy Baillivus Zuydhollandiæ, Senior Ecclesiæ Dordrechtanæ.
Ioannes de Laet, Senior Ecclesiæ Leydensis.

Vt Nooyt-Hollandt.

Iacobus Triglandius Pastor Ecclesiæ Amstelodamensis.
Abrahamus à Dooreslaer, Pastor Ecclesiæ Enchusanæ.
Samuel Bartholdus, Pastor Ecclesiæ Monachodamensis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Theodorus Heyngius, Senior Eccleſię Amſtelodamenſis.

Dominicus ab Heemſkerck Senior Eccleſiæ Amſtelodamenſis,

Wt Zeelandt.

Godefridus Vdemannus, Paſtor Eccleſiæ Ziriczeanæ.

Cornelius Regius, Eccleſiæ Goeſanæ Paſtor.

Lambertus de Rycke, Eccleſiæ Bergizomianæ Paſtor.

Ioſias Voſbergius, Senior Eccleſiæ Middelburgenſis.

Adrianus Hofferus, urbis Zirizęæ Senator, & Eccleſiæ ibidem Senior.

Wt de Provintie van Wtrecht.

Iohannes Dibbezius Paſtor Dordracenus, Synodi Orthodoxæ Vltrajectinæ Deputatus.

Arnoldus Oortcampius Eccleſiæ Amersfortianæ Paſtor.

Wt Vrieſlandt.

Florentius Iohannes Ieſu Chriſti crucifixi Servus in Eccleſiæ Sneeana.

Philippus Danielis Eilſhemius Paſtor Eccleſiæ Harlingenſis.

Kempo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Kempo Harinxma à Donia Senior Eccleſiæ Leoverdienſis.
Tacitus ab Ayſma , Senior Eccleſiæ in Buirgirt Hichtum, & Hartwardt.

Wt Overyſel.

Caſparus Sibelius Paſtor Eccleſiæ Daventrienſis.
Hermannus Wiſerding Eccleſiæ Swollanæ in Euãgelio Chriſti Miniſter.
Hieronymus Vogelius Haſſeltanæ Eccleſię Paſtor, tempore deputationis inſerviens Eccleſiæ Orthodoxæ Campenſi.
Iohannes Langius Eccleſiaſtes Vollenhovianus.
Wilhelmus à Broickhuſen ten Doerne tanquam Senior deputatus.
Ioannes à Lauwick tanquam Senior deputatus.

Wt de Stadt Groeningen ende de Ommelanden.

Cornelius Hillenius Servus Ieſu Chriſti in Eccleſiâ Groninganâ.
Georgius Placius Paſtor Eccleſiæ Appingadammonenſis.
Wolfgangus Agricola Paſtor Eccleſiæ Bedumanæ.
Wigboldus Homerus Eccleſię Midwoldanę Paſtor.

Egbertus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Egbertus Halbes Ecclesiæ Groninganæ Senior.
Iohannes Rufelaert Senior Ecclesiæ Stedumanæ.

Vt de Dzente.

Themo ab Asscheberg Pastor Ecclesiæ Meppelensis.
Patroclus Romelingius Pastor Ecclesię Rhuinensis.

Vt de Walsche Kercke.

Daniel Colonius Pastor Ecclesiæ Leydēsis & Regens Collegij Gallo-Belgici in Academia Leydensi.
Ioannes Crucius, Pastor Haerlemensis.
Ioannes Doucher Pastor Flissinganus.
Ieremias de Pours Ecclesiæ Gallo-Belgicæ Middelburgensis Pastor.
Euerardus Beckerus Senior Ecclesiæ Gallo-Belgicæ Middelburgensis.
Petrus Pontanus Senior Ecclesiæ Amstelodamensis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Het derde ende vierde Hooft-stuck der Leere/van des menschen verdorventheyt ende bekeeringe tot God/ende de maniere der selver.

Eerste Artijckel.

DE menschе is van den beginne naer het beelt Gods geschapen/verciert in zijn verstant met ware ende salige kennisse zijns Scheppers/ende anderer geestelijcker dingen;in zijnen wille ende herte/met gerechticheyt;in alle zijne genegentheden / met suyverheyt;ende is over sulcx geheel heylich geweest: Maer door het ingheven des Duyvels ende zijnen vyen wille van God afwijckende/heeft hy hem selven van dese uytnemende gaven berooft/ende heeft daer en teghen inde plaetse van dien over hem gehaelt blintheyt/schrickelijcke duysternis/ydelheyt ende verkeertheyt des oordeels in zijn verstant; boosheyt/wederspannicheyt / ende hardicheyt in zijnen wille ende herte / mitsgaders oock onsuyverheyt in alle zijne genegentheden.

Sodanich

II.

Sodanich als nu de menſche gheweeſt is naer den val / ſodanige kinderen heeft hy ooc voortgebracht/namelick/ hy verdorven zijnde/verdorvene: Alſo dat de verdoventheyt/ na Gods rechtveerdich oordeel / van Adam op alle zijne nacomelingen(uptghenomen alleen Chriſto)gecomen is/niet door navolginge/gelijck eertijts de Pelagianen gedrevē hebben/maer door voortplantinge der verdorvene natuere.

III.

Overſulcx ſo worden alle menſchen in ſonden ontfangen/ende kinderen des toorns geboren / onbequaem tot eenich ſalichmakende goet/geneycht/tot quaet/doot in ſondē / ende ſlaven der ſonden. Ende en willen/noch en connen tot God niet weder-keeren/ noch hare verdorvene natuere verbeteren / noch haer ſelven tot de verbeteringhe der ſelver ſchicken/ ſonder de genade des weder-barendē H. Geeſts.

IIII.

Wel is waer / dat nae den val inden menſche eenich licht der natuere noch overgebleven

ven is/waer dooz hy behout eenighe kennisse van God/van de natuerlicke dingen/van het onderschept tusschen het gene eerlijc ende oneerlijck is/ende oock betoont eenige betrachtinghe tot de deucht ende uptterlijcke tucht. Maer soo verre is het van daer dat de menschе dooz dit licht der natuere soude connen comen tot de salichmakende kennisse Gods/eñ sich tot hem bekeerē/dat hy ooc in natuerlijcke ende bozgerlijcke saecken dit licht niet recht en ghebzupckt: Ja veel meer het selve/hoedanich het oock is/geheelick op verschepden wijse besoedelt/ende in ongerechtichepdt t'onderhout/t'welck dewijle hy doet/so wozt hem alle onschult booz God benomen.

V.

Gelijck het met het licht der natueren toe gaet/soo gaet het ooc in desen toe met de Wet der Thien gheboden van God dooz Mosem den Joden besonderlick gegeven: Want nademael de selve de groothept der sonde wel ontdeckt ende den menschе meer ende meer van zijne schult overtupcht/doch de remedie daer tegē niet aen en wijst/noch eenige crachten toe bzenght/om upt dese ellendichept te connen gheraecken/ende datse alsoo dooz het vleesch cranc gewozden zijnde/den Overtre-

der onder den vloeck blijven laet/ ſo en can de menſche daer door de ſalichmaeckende genade niet vercrijgen.

VI.

Het ghene dan/noch het licht der natuere noch de Wet doen en can/dat doet God door de cracht des H. Geests/ende door het woort ofte bedieninge der verſoeninge/welcke is het Euangelium van den Meſſias/waer door het God behaecht heeft de geloovighe menſchen ſoo int oude als nieuwe Teſtament ſalich te maken.

VII.

Deſe verborghenthept zijnes willes heeft God int oude Teſtament aen weyniger ontdeckt/doch int nieuwe Teſtament (het onderſcheyt der volckeren nu wech-genomen zijnde) heeft hy de ſelve aen meer menſchen geopenbaert. Van welcke verſcheyden uytdeylinge de oorſaecke niet en moet geſtelt worden inde weerdicheyt van het eene volc meer dan het andere/ofte int beter ghebruyck van het licht der natuere/maer in het gantſch vry welbehaghen ende onverdiende liefde Gods; waeromme oock die gene dien buyten ja tegen alle verdienſten ſo groot een genade geſchiet/

de

de selve met een nederich ende danckbaer herte moeten erkennen/maer inde andere/die desse genade niet en geschiet/moeten sy/ met den Apostel/de strengicheyt ende rechtveerdicheyt van Gods oordeelē aenbidden / ende die geensins curieuselijck ondersoecken.

VIII.

Doch soo vele alsser door het Euangelium geroepen werden / die werden ernstelijck geroepen. Want God betoont ernstelijc ende warachtelijck in zijn woort/ wat hem aengenaem sy;namelijck/dat de geroepene tot hem comen: Hy belooft oock met ernst alle die tot hem comen/ende gelooven/de ruste der zielen ende het eenwige leven.

IX.

Datter vele door de bedieninge des Euangeliums gheroepen zijnde / niet en comen ende niet bekeert en werden / daer van en is de schult niet in den Euangelio / noch in Christo door het Euangelium aengheboden zijnde / noch in God die door het Euangelium roept / ende selfs oock dien hy roept / verscheyden gaven mede-deelt; maer in de ghene die gheroepen worden;vande welcke/som-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

mige ſorgheloos zijnde het woort des levens niet aen en nemen; andere nement wel aen/ maer niet in het binnenſte hares herten/ ende daerom iſt/dat ſy naer een verdwijnende blijſchap van het tijdelijcke gheloove / wederom te rugghe wijcken: andere verſticken het ſaet des woorts door de doornen der sorgvuldichhedē ende wellusten der werelt/ ende en brengen gheen vruchten voort: t'welck onſen Salichmaecker leert inde ghelijckeniſſe van het ſaet. Mat. 13.

X.

Maer dat andere / door de bedieninge des Euangeliums/geroepen zijnde/ comen / ende bekeert worden/ dat en moetmen dē menſche niet toeſchrijven / als of hy hem ſelven door zijnen vryen wille ſoude uytſcheyden van andere/ die met even-groote ofte ghenoechſame genade tot het geloove eñ de bekeeringe voorſien zijn/ (t'welcke de hooveerdighe ketterie vā Pelagius ſtelt) maer men moet het God toeſchrijven/die/ gelijc hy de zijne vā eewicheyt uytvercoren heeft in Chriſto/alſo oock deſelve inder tijt crachtelick roept/met het geloove ende de bekeeringhe begaeft / ende uyt de macht der duyſterniſſe verloſt zijnde tot het rijcke zijnes Soōs overbrengt/op dat ſy ſouden

den verkondigen de deuchden des ghenen die haer upt de duysternisse tot zijnen wonderlijcken lichte heeft gheroepen/ende op dat sy niet in haer selven/maer in den Heere souden roemen/gelijc de Apostolische schriften doorgaens getuygen.

XI.

Voorts wanneer God dit zijn welbehagen in de uptvercorene uptvoert/ende de ware bekeeringe inde selve werckt/soo ist dat hy niet alleen het Euangelium haer uptterlic en doet predicken/ende haer verstant crachtelic door den heyligen Geest verlicht/ op datse recht souden verstaen ende onderscheyden/die dinghen die des Geestes Gods zijn; maer hy dringht oock in tot de binnenste deelen des menschē met de crachtige werckinge des-selven weder-barenden Gheests/ hy opent het herte dat gesloten is/hy vernurwt dat hart is/hy besnijt dat onbesneden is: Joden wille stort hy nieuwe hoedanicheden/ende maeckt dat den selven wille die doodt was/levende wert; die boos was/goet wert; die niet en wilde/nu dadelick wilt; die wederspannich was/gehoorsaem wert; hy beweecht eñ sterckt den selven wille also/datse als eenen goedē boom vruchtē van goede werckē can voortbrengen.

Ende

XII.

Ende dit is die weder-ghebooꝛte / die vernieuwinge/nieuwe ſchepping e /opweckinghe vanden dooden/ende levendich-maeckinghe/ daer van ſoo heerlick inde Schꝛiftuere ghe-ſpꝛoken wooꝛt / de welcke God ſonder ons in ons werckt ; ende deſe en wooꝛt in ons niet te wege gebꝛacht dooꝛ middel van de uptterlicke pꝛedicatie alleen / noch dooꝛ aenradinghe/ ofte ſulcke maniere van werckinge dat/wanneer nu God zijn werck volbꝛacht heeft / het alſdan noch inde macht des menſchen ſoude ſtaen weder-ghebooꝛen te wooꝛden /oft niet weder-gebooꝛen te wooꝛden/bekeert te wooꝛden/ oft niet bekeert te wooꝛden : Maer het is een gantſch boven-natuerlicke / een ſeer crachtighe / ende te ghelijck ſeer ſoete/ wonderlicke/ verboꝛgene/ende onuptſpꝛekeliche werckinge/dewelcke / na t'ghetuygeniſſe der Schꝛiftuere(die vanden Autheur van deſe werckinge is ingegheven)in hare cracht niet minder noch geringer en is dan de ſchepping e oft de opweckinge der doodē;alſo dat alle die gene/ in welcker herten God op deſe wonderbaerlicke wijſe werckt/ſekerlic onfeylbaerlick eñ crachtelic weder-gebooꝛen werden eñ dadelic geloovē: Ende als dā en wooꝛt de wille/zijnde

nu

nu vernieut/niet alleen van God gedzeven eñ beweegt/maer zijnde beweegt vã God/werct sy ooc selve: Daerom ooc te recht gesept wozt/ dat de mensche / dooz de ghenade die hy ontfangen heeft/gelooft ende sich bekeert.

XIII.

De wijse van dese werckinge en connen de gheloovige in desen leven niet volcomentlick begrijpen; ondertusschen stellen sy haer daer in gerust/dat sy weten ende ghevoelen dat sy dooz dese ghenade Gods metter herten ghelooven/ ende haren Salichmaecker lief hebben.

XIIII.

Soo is dan het gheloove een gave Gods; niet om dat het den vzyen wille des menschē van God wert aengeboden/ maer om dat het den mensche dadelick wert mede-gedeelt / ingheghéven/ende inghestozt: Niet oock daerom / dat God de macht alleen om te ghelooven soude geven / ende daer naer de toe-stemmighe ofte het dadelick ghelooven van den vzyen wille des menschen verwachten; maer/ om dat hy die daer werckt het willen ende het volbzenghen/ jae alles werckt in allen/in den

den menſche te wege brenght beyde den wille om te gelooven/ende het geloove ſelve.

XV.

Deſe genade en is God niemãt ſchuldich: Want wat ſoude hy ſchuldich zijn den genen die hem eerſt niets geven can/op dat het hem vergolden werde? Jae/wat ſoude God dien ſchuldich zijn/die van hemſelven niet anders en heeft dan ſonde eñ leugen? Die gene dan die deſe genade ontfanght/ die is God alleen daer voor eeuwige danckbaerheyt ſchuldich/ ende danckt hem oock daer voor: Die ghene die deſe genade niet en ontfanght/die en acht oock deſe geeſtelicke dingẽ gantſch niet/ende behaecht hem ſelven in het zijne; ofte ſorgheloos zijnde / roemt ydelijck dat hy heeft het gene dat hy niet en heeft. Voorts / van die ghene die haer gheloove uytterlick belijden ende haer leven beteren/ moetmen nae het exempel der Apoſtelen het beſte oordeelen ende ſpreken: Want het binnenſte des hertẽ is onbekent. Ende wat aengaet andere die noch niet gheroepen en zijn / voor ſulcke moetmen God bidden / die de dinghen die niet en zijn/ roept als of ſy waren: eñ en moetẽ ons geenſins tegens de ſelve verhooveerdigen / als of wy ons ſelven uytgeſchepen hadden.

Doch

Doch gelijck de menſche dooꝛ den val niet heeft opgehoudē een menſche te zijn /begaeft met verſtant ende wille: ende gelijck de ſonde die het gantſche menſchelick gheſlacht heeft dooꝛ-ghedꝛonghen/ de natuere des menſchen niet en heeft wech genomen/ maer verdoꝛven ende geeſtelicker wijſe gedoot: Alſo en werct oock deſe Goddelicke genade der weder-geboꝛte in de menſchē niet als in ſtocken ende blocken / noch en vernietight den wille ende hare eyghenſchappen niet/noch en dwinghtſe niet met gewelt teghen haren danck/ maer maecktſe gheeſtelick levendich/heeltſe / verbetertſe/ ende buyghtſe te gelijck lieflic ende crachtelic/ alſo dat waer de wederſpannichheyt ende teghen-ſtant des vleeſches te voꝛen t'eenemael de overhant hadde / daer begint nu een gewillige ende oprechte gehooꝛſaemheyt des Geeſtes d'overhant te crijgē: Waer in de warachtige ende geeſtelicke weder-oprechtinge ende vꝛyheyt van onſen wille gelegen is. Ende ten ware dat die wonderbaerlicke werck-meeſter alles goets in deſer voeghen met ons handelde / de menſche en ſoude gantſch geen hope hebben van uyt den val te connen opſtaen dooꝛ zijnen vꝛyen wille/ waer dooꝛ hy hem ſelven doen hy noch ſtont/in het verderf heeft geſtoꝛtet.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

XVII.

Gelijck oock die almaechtige werckinghe Gods / waer dooꝛ hy dit ons natuerlic leven vooꝛt-bꝛenght ende onderhoudt / niet upt en ſlupt/maer verepſcht/het gebꝛupck der middelē / dooꝛ de welcke God na zijne oneyndige wijſheydt ende goedicheydt deſe zijne cracht heeft willen upt-ſtrecken: Alſoo iſt ooc dat de vooꝛgemelde boven-natuerlicke werckinghe Gods/waer dooꝛ hy ons wederbaert/gheenſins upt en ſlupt / noch om en ſtoot het ghebꝛupc des Euangeliums/ het welcke den wijſen God tot een zaet der weder-geboozte ende ſpijſe der Zielen veroꝛdineert heeft. Daerom dan / gheliick de Apoſtelen ende de Leeraers die haer zijn gevolcht/van deſe genade Gods het volck Godſalichlijck hebben onderricht/ hem ter eeren/ende tot neder-dꝛuckinghe van allen hoochmoet des menſchen : ende ondertuſſchen nochtans niet en hebben nagelaten/ de ſelve dooꝛ heylige vermaningē des Euangeliums te houden onder de oeffeninghe des wooꝛts/der Sacramenten/ ende Kerckelicke tucht: Alſoo moet het ooc nu verre van daer zijn/dat die ghene die andere inde ghemeente leeren / ofte die gheleert wozden / ſich ſouden vermeten God te verſoecken dooꝛ het ſchey-

den

den dier dinghen / die God na zijn wel-behagen heeft gewilt dat t'samen gevoecht soudē blijven : Want door de vermaningen wort de ghenade mede-gedeelt / ende hoe dat wy ons ampt veerdiger doen / hoe dat ooc de weldaet Gods die in ons werckt / sich heerlicker vertoont / eñ zijn werc gaet dan alder-best voort. Welcken God alleene toecomt so van wegen de middelen / als van wegen de salich-makende vrucht ende cracht der selver / alle eerlicheyt inder eeuwicheyt / Amen.

Verwerpinghe der Dwalinghen.

De recht sinnighe leere verclaert zijnde / verwerpt de Synodus de dwalingen der genen

I.

Die leeren / Datmen eygentlijck niet seggē en mach, dat de erf-sonde in haerselven genoechsaem sy om tgantsche menschelick geslachte te verdoemen, ofte om tijdelijcke ende eeuwighe straffen te verdienen. Want dese wedersprecken den Apostel die daer sept : De sonde is door eenen menschе inde werelt gecomē, ende door de sonde de doodt, ende also is de doodt tot alle menschen Ro. 5. 12.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

ghecomen, door eenen menſche, in welcken alle menſchen geſondicht hebben. **Ende**/De ſchult is uyt een miſdaet in gecomen tot verdoemeniſſe. **Ende**/De beſoldinge der ſonde is de doodt.

ibid. Hſ. 16.
Rom. 6. 23.

II.

Die leeren/Dat de gheeſtelicke gaven, ofte de goede hoedanichedē ende deuchden, als daer zijn Goetheyt, Heylicheyt, Rechtveerdicheydt, in den wille des menſchen, als hy eerſt gheſchapen wiert, niet en conden zijn: Ende datſe dié volgens inden val vanden ſelven niet en hebben conné geſcheyden worden. **Want ſulcx ſtrijt tegen de beſchrijvinghe des Even-beeldts Gods/ welcke den Apoſtel ſtelt Epheſ. 4. 24. Alwaer hy getuycht/dat het ſelve beſtaet in gerechtichheyt ende heylicheyt/ welcke beyde ontwijfelijck in den wille hare plaetſe hebben.**

III.

Die leeren/dat inden gheeſtelijcken doodt de geeſtelicke gaven van des menſchen wille niet en zijn geſcheyden, nademael den wille in ſich ſelven noyt en ſy verdorven geweeſt, maer alleenlic door de duyſterniſſe des verſtants ende ongeregeltheyt der affecten, verhindert; welcke verhinderinghen wechgenomen zijnde, dat alſdan de wille hare vrye aengebo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

aengeborene cracht ſoude int werck connen ſtellen, dat is, allerley goet, t'welck haer voorcomt, uyt haer ſelven ſoude connen willen ende verkieſen, ofte niet willen ende niet verkieſen. **Dit is een nieuwigheydt ende dwalinghe / ende ſtreckt daer toe / datſe de crachtē vanden wyen wille verheffe / teghens de ſpreucke des Prophetē /** Een trotſich ende bedrieglic dinck is het herte. Jer. 17. 9

Eñ des Apoſtels / onder de welcke (**kinderen der ongehoorſaemheyt**) wy oock alle voortijts gewandelt hebben inde begeerten onſes vleeſches, doende den wille des vleeſches ende der gedachten. Eph. 2. 3.

IIII.

Die Leeren / Dat den on-herboren menſche niet eygentlick, noch gheheelick doot is in de ſonde, ofte ontbloot van alle crachten tot het geeſtelicke goet ; maer dat hy noch can hongeren ende dorſten na de gherechticheyt ende het leven, ende offeren een offerhande eens verſlagenen ende gebrokenen Gheeſtes , die Gode aenghenaem ſy. **Want deſe dingen ſtrijden tegen de clare getuyghenisſen der Schriftuere.** Ghy waert doodt door de ſonden ende miſdaden. Eph. 2. 1. ende 5. **Ende /** Het dichten ende poogen des menſchelicken herten is alleenlic boos t'aller tijt. Genes. 6. 5. ende c. 8 21. **Daer en boven /**

hongeren

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

hongeren ende dorſten nae de verloſſinge uyt de ellendicheyt/ende nae het leven / ende Gode eene offerhande eenes gebroken Geeſtes op offeren/comt eygentlick toe den wedergeborenen/eñ den genẽ die ſalich genoemt worden. Pſalm. 51. 19. Matth. 5. 6.

V.

Die leeren / Dat de verdorvene eñ natuerlicke menſche, de gemeene genade (waer door ſy verſtaẽ het licht der natuere) ofte de gaven hem naer den val noch overgelaten, ſo wel ghebruycken can, dat hy door dat goede ghebruyck, een meerdere, namelick, de Euangeliſche ofte ſalich-makende ghenade, ende de ſalicheydt ſelve alleynskens ende by trappen ſoude connen becomen. Ende dat in deſer voegen God ſich van zijn ſyde betoont gereet te zijn om Chriſtum aen allen menſchen te openbaren, naer dien hy de middelen, die tot de kenniſſe Chriſti, tot het geloove ende tot de bekeeringe noodich zijn, ghenoechſamelick ende crachtelick allen toe-dient. **Want benevens de ervarenthept van alle tijden / betuyght oock de Schriftuere / dat ſulcx onwaerachtich ſy.** Hy doet Iacob condt zijn woordt, Iſrael zijne wijſen ende rechten, ſo en heeft hy gheenen volcke ghedaen, ende ſy en hebben die rechten niet geweten. **Ende** / God heeft inde voorledene tijden alle de Heyde-

Pſal. 147. 19. 20.

Act. 14. 16.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Heydenen laten wandelen in hare wegen. **Ende/** Hy(**te weten/Paulus met de zijne**) zijn door dé H. Gheest verhindert geworden het woort in Asia te spreken,ende als sy in Mysiam gecomen waren, versochten sy door Bithyniam te reysen, ende de Geest en liet haer dat niet toe. Act. 16,6. 7.

VI.

Die leeren / Dat in de ware bekeeringhe des menschen geen nieuwe hoedanicheden, crachten, oft gaven inden wille van God connen ingheschort worden; ende dat over sulcx het gheloove, waer door wy eerst bekeert worden, ende waer van wy Gheloovige genoemt worden,niet en is een qualiteyt ofte gave van God ingheschort, maer alleene eene daet des menschen, ende dat het niet anders en can geseyt werden een gave te zijn,dan ten aensiē vande macht om tot het selve te comē. **Want daer mede wederspreken sy de H. Schrifture/die getuyght/dat God nieuwe hoedanicheden des geloofs/der gehoorsaemheyt/ende van tgevoelen zijner liefde/ in onse hertē uytstort.** Ick sal mijne Wet in haer verstant geven, ende ick salse inschrijven in haer herte. **Ende**/Ick wil water gieten op den dorstigen, ende stroomen op het dorre: Ick wil mijnen Gheest op u zaet gieten. **Ende**/de liefde Gods is in onse herten uytgheschort door den H. Geest die ons gegeven is. Jere. 31. 33. Esa. 44. 3. Rom. 5. 5.

Sulcx

Sulcx ſtrijt oock teghen het ghedwerich ghebruyck der kercke Gods / de welcke by den
Jere. 31. 18. **Prophect aldus bidt**/Bekeert ghy my Heere,ſo worde ick bekeert.

VII.

Die leeren / Dat de ghenade waer door wy tot God bekeert wordē,niet anders en is dan eē ſachte aen-radinge, ofte, (**gelijc andere dit verclaren**) dat dit de alder-edelſte maniere van werckinghe is in de bekeeringhe des menſchen, eñ die beſt overeen-comt met de natuere des menſchen , welcke door aen-radinge geſchiet; ende datter niet en is, waerom deſe aen-radende ghenade alleen niet en ſoude ghenoechſaem zijn om de natuerlicke menſche geeſtelick te maken: jae dat God niet anders de toe-ſtemminge van den wille voort en brengt, dan door deſe wijſe van aen-radinghe:Ende dat de cracht der Goddelicker werckinghe, waer door ſy de werckinghe des Satans te boven gaet, hier inne beſtaet,dat God eeuwige, maer dē Satan tijdelicke goederen belooft. **Want dit is gantſch Pelagiaenſch/ende ſtrijdich tegen de gantſche H. ſchriftuere;de welcke behalvens deſe/noch eē andere eñ veel crachtiger ende Goddelicker maniere van werckinge des H. Geeſts in de bekeeringe des menſchē erkēt:gelijc by Ez-**
Ezec.36. 26. **echiel**/Ic wil u eē nieu herte,eñ eenē nieuwen Geeſt in

in u gheven, ende wil het ſteenen herte uyt uwen vleeſche wech-nemen, ende u een vleeſchen herte geven.

VIII.

Die leeren / Dat God ſulcke crachten zijner almogentheyt inde weder-geboorte des menſché niet en ghebruyct, waer door hy deſ-ſelven wille crachtelick ende onfeylbaerlick ſoude buygen tot geloove ende bekeeringhe: Maer dat alle de werckinghen der ghenaden volbracht zijnde, de welcke God ghebruyckt om den menſche te bekeeren, de menſche nochtans Gode ende den H. Geeſt, wanneer hy de wedergeboorte des ſelven voor heeft, ende hem weder-baren wilt, alſoo can wederſtaen, ende metter daet oock dicwils wederſtaet, dat hy zijn ſelfs wedergeboorte gantſchelick belet: Ende dat het overſulcx in zijn eyghen macht blijſt, wedergheboren te worden oft niet. **Want dit en is anders niet/dan alle de cracht vande ghenade Gods in onſe bekeeringe weeh-nemen/ ende de werckinghe des almachtigen Gods den wille des menſchen onderwerpen / ende dat tegen d'Apoſtelen/die leeren/** Dat wy ghelooven naer de werckinge der cracht zijner ſtercheyt: **Ende/dat** God het welbehaghen der goetheydt ende het werck des gheloofs in ons vervult met machte: **Ende**/ dat zijne Goddelicke macht ons alle dinck gegeven heeft dat tot het leven en-

Eph. 1. 19

2 Theſ. 1. 11.

2. Pet. 1. 3.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

de de Godſaligheyt noodich is.

IX.

Die leeren / dat de ghenade ende de vrye wille, zijn ghedeelige oorſaken, die beyde t'ſamen wercké het begin van de bekeeringe; ende dat de genade in ordre van werckinghe niet en gaet voor de werckinghe van den wille; dat is, dat God niet eer den wille des menſché crachtelick en helpt tot de bekeeringhe, dan wanneer de wille des menſchen ſich ſelven beweeght eñ daer toe bepaelt. **Want de oude Kercke heeft deſe leere al over langh inde** Pelagianen **veroordeelt / uyt den Apoſtel /** Ro.9.16. So en gaet het dan niet naer yemants willen ofte loopen, maer naer Gods ontfermen. **Item** / 1.Cor.4.7. Wie ſcheyt u uyt? Ende wat hebt ghy, dat ghy niet ontfanghen en hebt? Phi.2.13. **Ende** / Het is God die in u werckt het willen ende het volbrenghen, naer zijn wel-behagen.

Onderſtondt

Dat wy alſo gevoelen ende oordeelen / getuygen wy met ondertyckeninge onſer handen / ende was ondertyckent

IOhannes Bogermannus Paſtor Eccleſiæ Leoverdienſis & Synodi Præſes.

Iacobus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Iacobus Rolandus Paſtor Eccleſiæ Amſtelodamé-
ſis & Præſidis Aſſeſſor.
Hermannus Faukelius Paſtor Eccleſiæ Middelbur-
genſis & Præſidis Aſſeſſor.
Sebaſtianus Dammā Paſtor Eccleſiæ Zutphanien-
ſis, Synodi Scriba.
Feſtus Hommius Paſtor Eccleſię Leydenſis, Syno-
di Scriba.

Vt groot Britannien.

Georgius Epiſcopus Landavenſis.
Ioannes Davenantius Preſbyter: Doctor ac ſacræ
Theologiæ publicus Profeſſor in Academia
Cantabrigienſi & Collegij Reginalis ibidem
Præſes.
Samuel Wardus, Preſbyter, S. Theologiæ Doctor
Archidiaconus Fauntonnenſis, & Collegij
Sidneyani in Academiâ Cantabrigienſi Præ-
fectus.
Thomas Goadus, Preſbyter, S. Theologiæ Do-
ctor, Cathedralis Eccleſiæ Paulinæ Londo-
nenſis Præcentor.
Gualterus Balcanquallus Scoto-Britannus Preſ-
byter, S. Theologiæ Baccalaureus.

Vt de Keurvorſtelicke Paltz.

Abrahamus Scultetus S. Theologię Doctor & Pro-

 feſſor

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

fessor in Academia Heydelbergensi.

Paulus Tossanus S. Theologiæ Doctor, & Consiliarius in Senatu Ecclesiastico inferioris Palatinatus.

Henricus Alting S. Theologię Doctor, & Professor in Academia Heydelbergensi.

Vt Hessen.

Georgius Cruciger S. Theologiæ Doctor, Professor, & pro tempore Rector Academiæ Marpurgensis.

Paulus Steinius, Concionator Aulicus & S. Theologię in Collegio Nobilitatis Adelphico Mauritiano Professor, Cassellis.

Daniel Angelocrator, Ecclesiæ Marpurgensis Pastor, & vicinarum ad Lanum & Æderam Superintendens.

Rodolphus Goclenius Senior, Philosophiæ purioris in Academia Marpurgensi Antecessor primarius, & nunc Decanus.

Vt Switzerlandt.

Ioannes Iacobus Breytingerus Ecclesiæ Tigurinæ Pastor.

Marcus Rutimeyerus S. Theologiæ Doctor & Ecclesiæ Bernensis Minister.

Sebastianus Beckius, SS. Theologiæ Doctor, & Novi Testamenti Professor in Academia Basileensi,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

sileensi , ibidemque Facultatis Theologicæ Decanus.

Wolgangus Mayerus SS. Theologiæ Doctor, Ecclesiæ Basilienſis Pastor.

Iohannes Conradus Kochius Ecclesiæ Scaphusianæ Minister.

Vande Wedderaviſche Correſpondentie.

Iohannes-Henricus Alstedius in Illustri Scholâ Nassovicâ, quæ est Herbonæ, Professor ordinarius.

Georgius Fabricius Ecclesiæ Windecensis in Comitatu Hannovico Pastor & vicinarum Inspector.

Vt de Stadt ende Kercke van Geneve.

Ioannes Deodatus, in Ecclesia Genevensi Pastor, & in eadem Schola SS. Theologiæ Professor.

Theodorus Tronchinus divini verbi Minister in Ecclesiâ Genevensi & ibidem SS. Theologiæ Professor.

Vt de Stadt ende Kercke van Bremen.

Matthias Martinius, Illustris Scholæ Bremẽsis Rector, & in eâ Divinarum literarum Professor.

Henricus Isselburg S. Theologiæ Doctor, in Bremensi

menſi Eccleſia ad B. Virginis Ieſu Chriſti ſervus, & in Schola Novi Teſtamenti Profeſſor.

Ludovicus Crocius S. Theologię Doctor, Eccleſię Bremenſis ad S. Martini Paſtor, & in Illuſtri Schola Veteris Teſtamenti & Philoſophiæ practicæ Profeſſor.

Wt de Stadt ende Kercke van Emden.

Daniel Bernardus Eilſhemius, Embdanæ Eccleſiæ Paſtor Senior.

Ritzius Lucas Grimerſhemius Emdanæ Eccleſiæ Paſtor.

De Nederlandtſche Profeſſoren.

Iohannes Polyander SS. Theologiæ Doctor atque in Academia Leydenſi Profeſſor.

Sibrandus Lubbertus S S. Theologiæ Doctor & Profeſſor in Academia Friſiorum.

Franciſcus Gomarus Sacroſanctæ Theologiæ Doctor & Profeſſor in Academia Groeningæ & Omlandiæ.

Antonius Tyſius ſacræ Theologiæ in Illuſtri Schola Geldro-Velavica, quæ eſt Hardervici, Profeſſor.

Antonius Walæus Paſtor Eccleſiæ Middelburgenſis, & ex ejuſdem urbis Illuſtri Schola inter Theologos ad Synodum evocatus.

Wt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Wt Gelderlandt ende t Graefschap van Zutphen.

Guilielmus Stephani S S. Theologiæ Doctor & Arnhemiensis Ecclesiæ Pastor.
Ellardus à Mehen Ecclesiæ Hardrovicenæ Pastor.
Iohannes Bouillet Pastor Warnsfeldensis.
Iacobus Verheyden Senior Ecclesiæ Noviomagésis, & Scholæ Rector.

Wt Zuydt-Hollandt.

Balthasar Lydius M.F. Pastor Ecclesiæ Dei in urbe Dordrechto.
Henricus Arnoldi Ecclesiastes Delphensis.
Gisbertus Voetius Ecclesiæ Heusdanæ Pastor.
Arnoldus Musius ab Holy Baillivus Zuydhollandiæ, Senior Ecclesiæ Dordrechtanæ.
Ioannes de Laet, Senior Ecclesiæ Leydensis.

Wt Nooyt-Hollandt.

Iacobus Triglandius Pastor Ecclesiæ Amstelodamensis.
Abrahamus à Dooreslaer, Pastor Ecclesiæ Enchusanæ.
Samuel Bartholdus, Pastor Ecclesiæ Monachodamensis.

Theodo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Theodorus Heyngius, Senior Eccleſię Amſteloda-menſis.

Dominicus ab Heemſkerck Senior Eccleſiæ Amſtelodamenſis.

Wt Zeelandt.

Godefridus Vdemannus, Paſtor Eccleſiæ Ziriczeanæ.

Cornelius Regius, Eccleſiæ Goeſanæ Paſtor.

Lambertus de Rycke, Eccleſiæ Bergizomianæ Paſtor.

Ioſias Voſbergius, Senior Eccleſiæ Middelburgenſis.

Adrianus Hofferus, urbis Zirizęæ Senator, & Eccleſiæ ibidem Senior.

Wt de Provintie van Wtrecht.

Iohannes Dibbezius Paſtor Dordracenus, Synodi Orthodoxæ Vltrajectinæ Deputatus.

Arnoldus Oortcampius Eccleſiæ Amersfortianæ Paſtor.

Wt Vieſlandt.

Florentius Iohannes Ieſu Chriſti crucifixi Servus in Eccleſiæ Snecana.

Philippus Danielis Eilſhemius Paſtor Eccleſiæ Harlingenſis.

Kempo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Kempo Harinxma à Donia Senior Ecclesiæ Leoverdiensis.
Tacitus ab Aysma, Senior Ecclesiæ in Buirgirt. Hichtum, & Hartwardt.

Wt Overpsel.

Caſparus Sibelius Paſtor Eccleſiæ Daventrienſis,
Hermannus Wiferding Eccleſiæ Swollanæ in Euangelio Chriſti Miniſter.
Hieronymus Vogelius Haſſeltanæ Eccleſiæ Paſtor, tempore deputationis inſerviens Eccleſiæ Orthodoxæ Campenſi.
Iohannes Langius Eccleſiaſtes Vollenhovianus.
Wilhelmus à Broickhuſen ten Doerne tanquam Senior deputatus.
Ioannes à Lauwick tanquam Senior deputatus.

Wt de Stadt Groeningen ende de Omlanden.

Cornelius Hillenius Servus Ieſu Chriſti in Eccleſiâ Groninganâ.
Georgius Placius Paſtor Eccleſiæ Appingadammonenſis.
Wolfgangus Agricola Paſtor Eccleſiæ Bedumanæ.
Wigboldus Homerus Eccleſiæ Midwoldanę Paſtor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Egbertus Halbes Ecclesiæ Groninganæ Senior.
Ioannes Rufelaert Senior Ecclesiæ Stedumanæ.

Wt de Dzente.

Themo ab Asscheberg Pastor Ecclesiæ Meppelensis.
Patroclus Romelingius Pastor Ecclesiæ Rhuinensis.

Wt de Walsche Kercke.

Daniel Colonius Pastor Ecclesiæ Leydẽsis & Regens Collegij Gallo-Belgici in Academia Leydensi.
Ioannes Crucius Pastor Haerlemensis.
Ioannes Doucher Pastor Flissinganus.
Ieremias de Pours Ecclesiæ Gallo-Belgicæ Middelburgensis Pastor.
Euerardus Beckerus Senior Ecclesiæ Gallo-Belgicæ Middelburgensis.
Petrus Pontanus Senior Ecclesiæ Amstelodamensis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Het vijfde Hooft-stuck der Leere.

Van de Volherdinge der Heyligen.

Het eerste Artijckel.

DJe God na zijn voornemẽ tot de gemeẽschap zijns Soons onses Heeren Jesu Christi roept/ende door den H. Gheest weder-baert / de selve verlost hy wel van de heerschappie ende slavernie der sonde ; doch hy en verlostse in dit leven niet gantschelijck van het vleesch ende het lichaem der sonde.

II.

Hier uyt spruytẽ de dagelijcxsche sondẽ der swachept/ende aen de alder-beste wercken der Heyligen cleven oock gebreken. Twelc haer ghestadige oorsaecke geeft om hun voor Gode te verootmoedigen/harẽ toevlucht tot den gecruysten Christum te nemen / het vleesch hoe langer hoe meer door den Geest des ghebets/ende heylighe oeffeninghen der Godvruchtic-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

tichept te dooden / ende na het perck der volmaectheyt te ſuchten / tot dat ſy van dit lichaem des doots ontbonden zijnde / met het Lam Gods in de Hemelen ſullen regneren.

III.

Wt oorſake van deſe over-blijfſelen der inwoonende ſonde/ende oock van wegen de aenvechtingen der werelt eñ des Satans/en ſouden de bekeerde in die genade niet connen volſtandich blijven/ſo ſy in hare eyghen crachten verlaten wierden. Maer God is getrouw/ die de ſelve inde ghenade haer een-mael ghegeven/barmhertichlijc beveſtight:eñ ten eynde toe crachtelijck bewaert.

IIII.

Ende hoewel die macht Godes/waer doorſy de ware geloovige in de genade beveſtight eñ bewaert/meerder is/dan datſe van vleeſch ſoude connen overwonnen werden / ſoo en werden nochtans de bekeerde niet altijt alſoo van God ghelept / ende beweeght / datſe in ſommighe beſondere daden/doorſ haer eyghen ſchult vande leydinghe der ghenade niet ſouden connen afwijcken/ ende vande begeerlijcheden

heden des vleesches verlept werden/eñ de selve volghen. Daerom moeten sy ghestadichlijc waken ende bidden / datse niet in versoeckingen gelepdt werden. Twelc so sy niet en doen/ so comen sy niet alleen van het vleesch/de werelt/ende dē Satan/tot s'ware ende ooc grouwelijcke sonden weech-gheruckt werden/maer werden ooc inder daet/dooz Godes rechtveerdighe toelatinge/tot de selve somwijlen wechgeruct. Gelijck de dzoevighe vallen van David, Petrus, ende andere Heyligen/die ons in de Schzifture beschzeven zijn/bewijsen.

V.

Met sodanighe grove sonden vertooznen sy God seer/vervallen in schult des doodts/ bedzoeven den H. Geest/verbzeken vooz een tijdt d'oeffeninge des geloofs/ verwonden swaerlijc hare conscientie / ende verliesen somwijlen/ vooz een tijdt/het ghevoelen der ghenade / tot dat hun/wāneer sy dooz ernstige boetveerdicheyt op den wech weder keeren/het vaderlick aenschijn Godes op een nieus verschijne.

VI.

Want God/die rijck is in barmhertichept/

neemt

neemt/nae t'onveranderlijcke voornemen der Verkieſinghe/ den H. Gheeſt van den ſijnen/ oock ſelfs in droevighe vallen / niet gheheel wech/noch laetſe ſo verre niet vervallen/ datſe vande genade der aen-neminghe / ende van den ſtaet der rechtveerdichmakinghe uptvallen/oft datſe ſondigen ter doodt/ of tegen den H. Geeſt/ende van hem geheel verlatē zijnde/ haer ſelven int eeuwige verderf ſtorten.

VII.

Want eerſtelijc/in ſulcke vallen bewaert hy noch in haer dat ſijn onverdervelic zaet/waer upt ſy wedergeborē zijn/op dat het ſelve niet en vergae/noch uptgeworpen en werde. Ten anderē/ vernieuwt hy haer ſekerlijc eñ crachtichlijck door zijn woort ende Geeſt tot bekeeringhe/op dat ſy over de bedreven ſonden van herten/ende nae God/bedroeft zijn;vergevinge int bloet des Middelaers/ door t'geloove/ met een verbroket herte/begeerē/ ende verkrijgē;de genade Gods/die nu met haer verſoent is/wederom gevoelen ; zijne ontfermingen eñ trouwe aenbidden;eñ voortaen hare ſalichept met vreeſe eñ bevē dies te neerſtiger wercken.

VIII.

Alſoo becomen ſy dan dit / niet door hare ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

verdienſten ofte crachten / maer upt de genadige barmhertichept Gods / dat ſy noch gantſchelic van het geloove ende de ghenade uptvallen / noch tot den eynde toe indē val blijvē / ofte verlozen gaen. T'welck / ſo veel haer aengaet / niet alleen lichtelic ſoude connen geſchieden / maer ooc ontwijfelijck geſchieden ſoude: Doch ten aenſien van God en can't gāſchelijc niet gheſchieden: dewijle dat noch ſijnen raet verandert: noch ſijn beloſte gebzoken: noch de roepinge na ſijn voozneme / wederroepen: noch de verdienſte / voozbiddinge / ende bewaringhe Chziſti crachteloos gemaeckt; noch de verſeghelinge des H. Geeſtes ver-pdelt oft vernietticht can wozden.

IX.

Van deſe bewaringe der uptvercozenen tot de ſalichept / ende van de volherdinge der ware geloovigē in t'geloove / conne ſelfs de geloovighe verſekert zijn / ende ſy zijn't ooch / na de mate des geloofs / waer mede ſy ſekerlijck gelooven dat ſy zijn / ende altijt blijven ſullē ware ende levendige leden der Kercke / dat ſy hebben vergevinge der ſonden / ende het eeuwighe leven.

X.

Ende volghens dien / ſpzupt deſe verſekertheyt

hept niet upt eenige bypſondere openbaringe/ ſonder oft buytē het woort geſchiet; maer upt het gheloove der beloften Gods/ die hy in zijn woort ſeer overvloedich tot onſen trooſte gheopenbaert heeft; upt het getupghniſſe des H. Geeſtes/ die mede met onſen gheeſt getupcht dat wy zijn kinderen ende erfgenamen Gods; Eyndelinge/ upt de ernſtige ende heylighe betrachtinge van een goede conſcientie ende van goede wercken. Ende ſoo de uptvercorene Gods deſen vaſten trooſt in deſe werelt niet en hadden/ datſe de overwinninghe behouden ſullen/ mitſgaders dit onbedriechlijcke pandt der eeuwiger eerlijckheyt / ſo ſouden ſy weſen de ellendichſte van alle menſchen.

XI.

Ondertuſſchen ghetupcht de Schrifture/ dat de geloovige in dit leven tegens verſcheyden twijfelinghen des vleeſches ſtrijden/ ende in ſware aenvechtinge geſtelt zijnde / dit volle betrouwen des gheloofs / ende ſekerheyt der volherdinghe niet altijdts en ghevoelen. Maer God / de Vader aller vertrooſtinghe/ en laet haer boven haer vermoghen niet verſocht worden/ maer geeft met de verſoeckinge een uptcomſte / ende weckt in haer de verſekert-

kerthept der volherdinghe doo⁊ den H. Geest wederom op.

XII.

Doch soo verre ist van daer/dat dese verse-kerthept der volherdinge de ware geloovighe hoovveerdich eñ vleeschelijck-so⁊gheloos sou-de maecken / datse daer en teghen een ware wo⁊tel zp van nederichept/kinderlicke vveese/ ware Godsalichept/ lijdtsaemheydt in allen strijdt/vperighe gebeden/ stantvastichept int crupce ende inde belijdenisse der waerheydt/ mitsgaders van vaste blijschap in God: ende dat de overdenckinghe van die weldaet haer zp een p⁊ickel tot ernstighe ende ghedueri ghe betrachtinghe van danckbaerheyt ende goe-de wercken:ghelijck upt de ghetupghenissen der Schzifture⁊e/ende de exempelen der Hepli-gen blijct.

XIII.

Wanneer oock het vertrouwen der Volher-dinghe wederom levendich wo⁊t inden genen die van den val weder-opghere cht wo⁊den/ soo en b⁊enght dat in haer niet voo⁊t eenighe dertelheydt oft onachtsaemheydt der Godsa-lichept/maer een veel grooter so⁊ge om de we-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

ghen des Heeren vlijtichlijck waer te nemen/ die van te vozen berept zijn/op dat ſy inde ſelve wandelende / de verſekerthepdt van hare Volherdinge ſouden mogen behoudē /ende op dat het aenſchijn des verſoenden Gods(welckers aenſchouwinge den Godvzuchtigen ſoeter is alſt leven/ ende welckers verberginghe bitterder is als de doodt)om'tmiſbzupck van ſijne vaderlijcke goedertierenthepdt niet wederom van haer afghekeert en werde/ ende ſy alſoo in ſwaerder quellingen des gemoets en vervallen.

XIIII.

Ghelijck het Godt nu belieft heeft dit ſijn werck der genade dooz de pzedicatie des Euangeliums in ons te beghinnen / alſoo bewaert / achtervolcht ende volbzenght hy het ſelve dooz het hooren/leſen/ ende overlegghen van dien/mitſgaders vermaninghen/dzeygementen/beloften/ende t'gebzupck der H. Sacramenten.

XV.

Deſe leere vande volherdinge der ware geloovighen ende heyligben/ mitſgaders vande verſekerthept der ſelver volherdinghe / welcke

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

ke God/tot zijns naems eere/ ende trooſt der Godvruchtige zielen/ in ſijn woort ſeer overvloedelic geopenbaert heeft/ ende in de herten der geloovige in-druct/ wert wel van t'vleeſch niet begrepen/ ende wort vanden Satan ghehaet/vande werelt beſpot/vande on-ervarene ende hypocriten miſ-bruyckt / ende vande dwael-gheesten beſtreden : Maer de Bruyt Chriſti / heeftſe altijt als eenen ſchat van onwaerdeerlicken prijs / ſeer teederlick bemint/ ende ſtantvaſtelicken verdedight. Twelck op dat ſy oock voortaen doe/ſal God beſorgē/ tegen den welcken geenen raedt en gelt / noch eenich gewelt pets vermach. Welcken eenigen God/Vader/Sone ende H. Geeſt zy eere ende eerlickheyt in eeuwigheyt/ Amen.

Verwerpinge vande Dwalingen, ontrent de leere vande volherdinge der Heyligen.

De rechtſinnighe leere verclaert zijnde / verwerpt de Synodus de dwalingen der genen.

I.

Die leeren/Dat de volherdinge der warer gheloovighe niet en is een vrucht der Verkieſinge, ofte

te gave Gods door de doot Chriſti verworven: Maer een conditie des nieuwen verbondts, die de menſche voor ſijne peremptoire (**gelijck ſy ſpreken**) Verkieſinghe ende rechtveerdich-maeckinghe door ſijnen vryen wille moet volbrengen. **Want de H. Schriftuere ghetuycht / datſe upt de Verkieſinghe volcht / ende dooz de cracht des doots / der verrijſenisſe / ende voozbiddinghe Chriſti den uptvercozenen ghegheven werdt.** De vercorene hebbent vercreghen, ende de andere
Rom. 11 7. zijn verhart gheworden. **Item** / Die ſijnen eygenen Sone niet gheſpaert en heeft, maer heeft hem
Ro. 8. 32 voor ons allen overghegheven, hoe ſoude hy ons niet met hem alle dinck ſchencken? Wie ſal de uytvercorene Gods beſchuldighen? God iſt, die rechtveerdich maeckt. Wie is hy die verdoemt? Chri-
34. ſtus is voor ons gheſtorven, jae veel meer, die oock
35. opgeweckt is, welcke oock ter rechterhant Gods is, welcke ooc voor ons bidt. Wie ſal ons vande liefde Chriſti ſcheyden?

II.

Die leeren / Dat God den geloovighen menſche wel voorſiet met genoechſame crachten om te volherden, ende bereydt is de ſelve in hem te bewaren ſoo hy ſijn ampt doet: Doch, als nu alle die dinghen die noodich zijn om in t'gheloove te volher-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

volherden, ende die God ghebruycken wil om t'geloove te bewaren, al schoon int werck gheſtelt zijn, dat het dan noch altijts hanght aen het believē vande wille datſe volherde, oft niet volherde. **Want dit gevoelen begrijpt in ſich een openbare Pelagianiſterie / ende als het de menſchen wilt wijs maecken / ſo maeckt het de ſelve Roovers van Gods eere; tegen de geduerige over-eenſtemminghe der Euangeliſcher leere / die den menſche alle ſtoffe van roemen beneemt / ende den lof deſer weldaet de ghenade Gods alleen toe-ſchrijft: Ende teghen den Apoſtel / welcke getuyght** / Dat het God is, die ons tot den eynde ſal verſtercken om onſtraffelick te zijn inden dach onſes Heeren Ieſu Chriſti. 1. Corin. 1. 8.

III.

Die leeren / Dat de ware geloovige ende herborene niet alleen connen van t'rechtverdigh-maeckende gheloove. **Item** / vande ghenade ende ſaligheyt gantſchelic ende eyndelick uytvallen, maer ook dickmael metter daet vande ſelve uytvallen, ende inder eeuwigheyt verloren gaen. **Want deſe meyninge maeckt de ghenade / rechtveerdichmaeckinghe ende weder-gheboorte / ende gheduerighe bewaringhe Chriſti crachteloos: Teghen de uytghedruckte woorden des Apo-**

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Rom.5.8. 9. ſtels Pauli/ So Chriſtus voor ons geſtorven is doe wy noch ſondaers waren, ſo ſullen wy dan, nu door ſijn bloet gherechtveerdicht, veel meer door hem vanden toorn behouden werden. **Ende tegen den Apoſtel** Ioannem, ſo wie uyt God geboren is, die
1. Joh. 3. 9. en doet geen ſonde, want ſijn ſaet blijft in hem, ende hy en can niet ſondigen, want hy is uyt God geboren. **Oock tegen de woorden Jeſu Chriſti/**
Johan. 10.28. 29. Ick gheve mijne ſchapen het eeuwighe leven, ende ſy en ſullen niet vergaen inder eeuwigheydt, ende niemant en ſalſe uyt mijne handt rucken. De Vader, dieſe my gegeven heeft, die is meerder dan alle, ende niemant en canſe uyt mijns Vaders handen rucken.

IIII.

Die leeren/Dat de ware geloovige ende herborene connen ſondighen de ſonde totter doodt, oft tegen den H. Geeſt. **Dewijle de ſelve Apoſtel** Iohannes, **na dat hy int 5. Cap. ſijnes eerſten Sendtbriefs verſ. 16. ende 17. vande ghene/ die tot der doot ſondigen geſproken hadde/ eñ**
1 Joh. 5. 18. **verboden voor de ſelve te bidden / terſtont int 18. verſ. daer by voeght/** Wy weten, dat ſo wie uyt God geboren is, die en ſondicht niet (**verſtaet met ſulcken ſonde**) maer die uyt God gheboren is bewaert hem ſelven, ende die booſe en ghenaeckt hem niet.

Die

V.

Die leeren/Datmen gheen ſekerheydt vande toecomende volherdinghe, in dit leven can hebben ſonder beſonder openbaringhe. **Want dooz deſe leere wozt den vaſten trooſt der ware geloovighe in dit leven wech genomen/ende de twijfſelingen der Pauſ-ghеſinde inde Kercke weder inghevoert: Daer de H. Schzifture deſe ſeeckerheyt deurgaens treet / niet upt een beſondere ende bupten-ozdinaire openbaringhe/ maer upt de eygen merck-teeckenen der kinderẽ Gods/ eñ upt de ſeer ſtantvaſtige beloſten Gods: In ſonderheyt den Apoſtel Paulus** / Geen creature can ons ſcheyden vande liefde Gods, welcke is in Ieſu Chriſto onſen Heere. Rom. 8. 39. **Ende Johannes** / Want wie ſijne geboden hout, die 1. Joa. 3 blijft in hem, ende hy in hem: Ende hier aen bekennen wy dat hy in ons blijft, uyt den Geeſt die hy ons ghegeven heeft. 24.

VI.

Die leeren / Dat de Leere van de verſekertheyt der Volherdinge der ſalicheyt uyt haer eygen aert ende natuere is een oorkuſſẽ des vleeſches, ende de Godvruchticheyt, goede zedẽ, gebeden, eñ andere heylige oeffeningen ſchadelijc; maer daer-en-tegẽ, dat

dat het prijſelijck is daer aen te twijfelen. Want deſe betoonen/dat ſy de cracht der Godlicker genade ende de werckinge des inwoonenden H. Gheeſtes niet en kennen: Eñ weder-ſpreken den Apoſtel Iohanni, die het teghen-deel met uytghedruckte woorden leert in zijnen eerſten Sendbrief.c.3.verſ.2. Alderliefſte, nu
1.Joh.3 2.ende 3 zijn wy kinderen Gods, ende het en is noch niet gheopenbaert wat wy weſen ſullen: Maer wy weten, als hy ſal gheopenbaert zijn, dat wy hem ſullen gelijck weſen, want wy ſullen hem ſien ghelijck hy is. Ende een yegelijck die deſe hope op hem heeft, die reynicht hemſelven, gelijck hy reyn is. Daer en boven werden deſe wederlept door de exempelen vande Heyligben / ſo des ouden als des nieuwen Teſtaments / de welcke/ alhoewelſe van hare Volherdinghe ende ſalichept ſeker waren / nochtans inde ghebeden ende andere oeffeningen der ſalichept ghedurich zijn geweeſt.

VII.

Die leeren / Dat het gheloove der ghener die maer voor een tijdt ghelooven, van't rechtveerdichmaeckende ende ſalichmaeckende gheloove niet en verſchilt, dan alleen inde ghedurichcydt. Want Chriſtus ſelve Matt. 13.20. eñ Luc.8. verſ.13. eñ volgens/ſtelt merckelijck daer beneven

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

neven noch dyderley onderscheyt tusschen de gene/die maer voor een tijt gelooven/ ende de ware geloovige/ als hy seyt/ dat gene/ het saet ontfanghen in een steenachtighe aerde/ maer dese in een goede aerde / oft goet herte: dat gene sonder woortel zijn / maer dese een vaste woortel hebben: Dat gene vruchteloos zijn/ maer dese hare vruchte / in verscheyden mate / met stantvastichept ofte volstandicheyt voort brenghen.

VIII.

Die leeren / Dat het niet ongherijmt zy, dat de menssche, sijn eerste weder-geboorte verloren hebbende, wederom van nieus, jae menichmael weder-gheboren werde. **Want dese loochenen door dese leere de onverderflijckheyt des zaets Gods/ waer door wy weder-gheboren werden: Tegens het getuyghenisse des Apostels Petri/** Ghy die weder-gheboren zijt, niet uyt verganckelicken, maer uyt onverganckelicken zade. 1. Pet. 1. 23.

IX.

Die leeren/ Dat Christus nerghens ghebeden heeft, dat de gheloovighe int gheloove onfeylbaerlick souden volherden. **Want sy wederspreken**

Chriſto ſelfs / de welcke ſeyt / Ick hebbe voor u ghebeden, Petre, dat u gheloove niet af en late: Ende den Euangeliſt Joanni / dewelcke getuygt / dat Chriſtus / niet alleen vooz d'Apoſtelen / maer oock vooz allen den genen / die dooz haer woozt ghelooven ſouden / gebeden heeft / Heylighe Vader, bewaertſe in uwen name, Item / Ick en bidde niet dat ghy hen uyt der werelt neemt, maer dat ghy hen bewaert vanden booſen.

BESLVYT.

Ende dit is de naeckte / eenvoudige / ende rechte verclaringe vande rechtſinnighe leere der vijf Artijckelen / die in Nederlant in verſchil zijn: Ende met eenen de verwerpinghe der dolinghen / waer dooz de Nederlantſche Kercken een tijdt langh zijn beroert gheweeſt; Welcke (verclaringhe ende verwerpinge) de Synodus oozdeelt upt den woozde Gods te zijn ghenomen / ende met de belijdeniſſe der Gereformeerde Kercken over een te ſtemmẽ. Waer upt claerlick blijckt / dat de ghene / den welcken ſulex minſt betaemde / teghen alle waerheyt / billicheyt ende liefde hebben gehandelt / die den volcke hebben willen wijs maecken: Dat de leere der Gereformeerde Kercken vande

vande Predeſtinatie ende de aenclevende hooft-ſtucken, door haer eyghen aert ende drijvinghe, de herten der menſchen van alle Godvruchticheydt ende religie af-leydet: Datſe een oorkuſſen zy voor het vleeſch ende den Duyvel; ende een burcht des Satans, waer uyt de ſelve alle menſchen laghen leyt, den meerderen deel der ſelve verwondet, ende velen van haer met de pijlen ofte der wanhope, ofte der ſorghlooſheydt doodelicken doorſchiet: Dat de ſelve leere God maeckt een Autheur der ſonde, onrechtveerdigh, een Tyran, ende Huychelaer: ende datſe niet anders is dan een vernieut Stoiciſmus, Manicheiſmus, Libertijnſchap ende Turckendom: Dat de ſelve de menſchen vleeſchelick-ſorgheloos maeckt, als haer ſelven daer door wijſmaeckende dat het den uytvercorenen niet can hinderen aen hare ſalicheydt hoe ſy oock leven; ende daerom allerley grouwelicke ſchelmſtucken onbecommert mogen bedrijven: Dat het den genen die verworpen zijn, ter ſalicheydt niet can baten, al waert datſe ſchoon alle de wercken der heylighen waerlicx mochten hebben ghedaen: Dat met de ſelve gheleert wordt, dat God door het bloote ende loutere goet-duncken zijns willes, ſonder eenich opſicht oft aenmerckinghe van eenighe ſonde, het grooſte deel der werelt tot de eeuwighe verdoemenis voorbeſchickt ende geſchapen heeft: dat de Verwerpinghe op ghelijcke wijſe zy de oorſaecke der ongheloovicheydt ende Godlooſheydt, ghelijck de Verkieſinghe is de fonteyne ende oorſaecke des geloofs ende der goede wercken: Dat vele onnoſel kinderkens der gheloovi-

ghe vande borsten der Moederen worden afgheruckt, ende Tyrannighlick in het Helsche vyer gheworpen, alsoo dat haer noch het bloet Christi baten en can, noch den doop, noch het ghebet der Kercken by haren doop: Ende wat dierghelijcke andere dinghen noch veel meer zijn / die de Ghereformeerde Kercken niet alleen niet bekennen / maer oock van gantscher herten met verfoepinghe verwerpen.

Daerom so veel alsser den naem onses Salichmakers Jesu Christi Godvruchtelijc aëroepen / dien betuyght dese Synodus van Dordrecht door den naem des Heeren / dat sy van het geloove der Gereformeerde Kercken willen oordeelen / niet uyt calumnien / die hier ende daer uyt t'samen-gheraept zijn; niet oock uyt pryvate ofte bysondere spreuckē van sommige soo oude als nieuwe Leeraren / die dickmael oock ter quader trouwen aengetrocken / ofte verdorven / ende in een verkeerden sin verdrayt worden: maer uyt de publijcke belijdenissen der Kercke selve / ende uyt dese verclaringhe der rechtsinniger leere / die met eendrachtighe overeen-stemminghe van alle ende een yder lidt des geheelen Synodi bevestight is.

Daer nae vermaent de selve Synodus oock ernstelijck de lasteraers / dat sy toesien wat swaer oordeel Gods sy op haer laden / die

teghen

teghen so vele Kercken ende so veler Kercken belijdenisse valsche ghetuygenissen spreken/ de conscientie der swacken beroeren / ende by velen de ghemeynschap der ware geloovighe soecken verdacht te maken.

Ten laetsten vermaent dese Synodus alle Mede-dienaers in dē Euangelio Christi/ dat sy haer int verhandelen van dese Leere/beyde in Scholen ende Kerckē God-vruchtelijck ende Gods-dienstelijck draghen; de selve soo wel met tonghe als met penne / tot Godes eere/heylichept des levens/ende vertroostinge der verslagen gemoedē/richten; dat sy met de Schriftuere nae de gelijckmatichept des geloofs/niet alleen gevoelen/maer oock spreken;ende eyndelijck van alle sulcke manieren van spreken haer onthouden/die de palen van den oprechten sin der H. Schriftuere / ons voorgheschelt/te buyten gaen/ eñ die de dertele Sophisten rechtveerdighe oorsake gheven mochtē/om de leere der Gereformeerde Kercken te beschimpen oft oock te lasteren.

De Sone Godes Jesus Christus/ die ter rechterhant sijns Vaders sittende den menschen gaven gheeft/ heylighe ons inde waerhept: brenghe die ghene die verdwaelt zijn/ tot de waerheydt: stoppe de lasteraren vande ghesonde leere/ hare monden; ende begave de ghetrouwe Dienaers sijnes woorts met den

den Gheest der wijsheydt ende des onderscheyts / op dat alle hare redenen mogen gedijen ter eeren Gods / ende tot stichtinge der toe-hoorderen / Amen.

Onder stont

Dat wy alsoo ghevoelen ende oordeelen / ghetuyghen wy met onderteyckeninge onser handen / ende was onderteyckent

IOhannes Bogermannus Pastor Ecclesiæ Leoverdiensis & Synodi Præses.
Iacobus Rolandus Pastor Ecclesiæ Amstelodamensis & Præsidis Assessor.
Hermannus Faukelius Pastor Ecclesiæ Middelburgensis & Præsidis Assessor.
Sebastianus Damman Pastor Ecclesiæ Zutphanienſis, Synodi Scriba.
Festus Hommius Pastor Ecclesiæ Leydenſis, Synodi Scriba.

Vt groot Brytannien.

Georgius Episcopus Landavenſis.
Ioannes Davenantius Presbyter : Doctor ac Sacræ Theologiæ publicus Professor in Academia Can-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Cantabrigienſi & Collegij Reginalis ibidem Præſes.

Samuel Wardus, Preſbyter S. Theologiæ Doctor, Archidiaconus Fauntonnenſis, & Collegij Sidneyani in Academiâ Cantabrigienſi Præfectus.

Thomas Goadus, Preſbyter, S. Theologiæ Doctor, Cathedralis Eccleſiæ Paulinæ Londonenſis Præcentor.

Gualterus Balcanquallus Scoto-Britannus, Preſbyter, S. Theologiæ Baccalaureus.

Wt de Keurvorſtelicke Paltz.

Abrahamus Scultetus S. Theologiæ Doctor & Profeſſor in Academia Heydelbergenſi.

Paulus Toſſanus S. Theologiæ Doctor, & Conſiliarius in Senatu Eccleſiaſtico inferioris Palatinatus.

Henricus Alting S. Theologiæ Doctor, & Profeſſor in Academia Heydelbergenſi.

Wt Heſſen.

Georgius Cruciger S. Theologiæ Doctor, Profeſſor, & pro tempore Rector Academiæ Marpurgenſis.

Paulus Steinius, Concionator Aulicus & S. Theologiæ in Collegio Nobilitatis Adelphico Mauritiano Profeſſor, Caſſellis.

Daniel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Daniel Angelocrator, Ecclesiæ Marpurgensis Pastor & vicinarum ad Lanum & Æderam Superindens.

Rodolphus Goclenius Senior, Philosophiæ purioris in Academia Marpurgensi Antecessor primarius, & nunc Decanus.

Vt Switserlant.

Ioannes Iacobus Breytingerus Ecclesiæ Tigurinæ Pastor.

Marcus Rutimeyerus S. Theologiæ Doctor & Ecclesiæ Bernensis Minister.

Sebastianus Beckius, S S. Thoelogiæ Doctor, & Novi Testamenti Professor in Academia Basileensi, ibidemque Facultatis Theologicæ Decanus.

Wolgangus Mayerus S S. Theologiæ Doctor, Ecclesiæ Basileensis Pastor.

Iohannes Conradus Kochius Ecclesiæ Scapusianæ Minister.

Vande Wedderavische Correspondentie.

Iohannes-Henricus Alstedius in Illustri Scholâ Nassovicâ, quæ est Herbornæ, Professor ordinarius.

Georgius Fabricius Ecclesiæ Windecensis in Comitatu Hannovico Pastor & vicinarum Inspector.

Vt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Vt de Stadt ende Kercke van Geneve.

Ioannes Deodatus, in Eccleſia Genevenſi Paſtor, & in eadem Schola S S. Theologiæ Profeſſor.
Theodorus Tronchinus divini verbi Miniſter in Eccleſiâ Genevenſi & ibidem S S. Theologiæ Profeſſor.

Vt de Stadt ende Kercke van Bremen.

Matthias Martinius, Illuſtris Scholæ Bremenſis Rector, & in eâ Divinarum litterarum Profeſſor.
Henricus Iſſelburg S. Theologiæ Doctor, in Bremenſi Eccleſiâ ad B. Virginis Ieſu Chriſti ſervus, & in Schola Novi Teſtamenti Profeſſor.
Ludovicus Crocius S. Theologiæ Doctor, Eccleſiæ Bremenſis ad S. Martini Paſtor, & in Illuſtri Schola Veteris Teſtamenti & Philoſophiæ practicæ Profeſſor.

Vt de Stadt ende Kercke van Emden.

Daniel Bernardus Eilſhemius, Emdanæ Eccleſiæ Paſtor Senior.
Ritzius Lucas Grimerſhemius Emdanæ Eccleſiæ Paſtor.

De Nederlantſche Profeſſoren.

Iohannes Polyander S S. Theologiæ Doctor atque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

in Academia Leydenſi Profeſſor.

Sibrandus Lubertus S S. Theologiæ Doctor & Profeſſor in Academia Friſiorum.

Franciſcus Gomarus Sacroſanctæ Theologiæ Doctor & Profeſſor in Academia Groningæ & Omlandiæ.

Antonius Tyſius ſacræ Theologiæ in Illuſtri Schola Geldro-Velavica, quæ eſt Hardervici, Profeſſor.

Antonius Walæus Paſtor Eccleſiæ Middelburgenſis, & ex ejuſdem urbis Illuſtri Schola inter Theologos ad Synodum evocatus.

Wt Gelderlant ende t'Graefſchap van Zutphen.

Guilielmus Staphani S S. Theologiæ Doctor & Arnhemienſis Eccleſiæ Paſtor.

Ellardus à Mehen Eccleſiæ Hardrovicenæ Paſtor.

Iohannes Bouillet Paſtor Warnſfeldenſis.

Iacobus Verheyden Senior Eccleſiæ Noviomagenſis, & Scholæ Rector.

Wt Suydt-Hollandt.

Balthaſar Lydius M. F. Paſtor Eccleſiæ Dei in urbe Dordrechto.

Henricus Arnoldi Eccleſiaſtes Delphenſis.

Giſbertus Voetius Eccleſiæ Heuſdanæ Paſtor.

Arnoldus Muſius ab Holy Baillivus Suydhollandiæ, Senior

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Senior Eccleſiæ Dordrechtanæ.
Ioannes de Laet, Senior Eccleſiæ Leydenſis.

Vt Noort-Hollandt.

Iacobus Triglandius Paſtor Eccleſiæ Amſtelodamenſis.
Abrahamus à Dooreſlaer, Paſtor Eccleſiæ Enchuſanæ.
Samuel Bartholdus, Paſtor Eccleſiæ Monachodamenſis.
Theodorus Heyngius, Senior Eccleſiæ Amſtelodamenſis.
Dominicus ab Heemſkerck Senior Eccleſiæ Amſtelodamenſis.

Vt Zeelandt.

Godefridus Vdemannus, Paſtor Eccleſiæ Ziriczeanæ.
Cornelius Regius, Eccleſiæ Goeſanæ Paſtor.
Lambertus de Rycke, Eccleſiæ Bergizomianæ Paſtor.
Ioſias Voſbergius, Senior Eccleſiæ Middelburgenſis.
Adrianus Hofferus, urbis Zirizeæ Senator, & Eccleſiæ ibidem Senior.

Vt de Provincie van Vtrecht.

Iohannes Dibbezius Paſtor Dordracenus, Synodi Orthodoxæ Vltrajectinæ Deputatus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Arnoldus Oortcampius Eccleſię Amerſfortianę Paſtor.

Wt Vrieſlant.

Florentius Iohannis Ieſu Chriſti crucifixi Servus in Eccleſia Snecana.

Philippus Danielis Eilſhemius Paſtor Eccleſiæ Harlingenſis.

Kempo Harinxma à Donia Senior Eccleſiæ Leoverdienſis.

Tacitus ab Ayſma, Senior Eccleſiæ in Buirgirt Hichtum, & Hartwardt.

Wt Overyſel.

Caſparus Sibelius Paſtor Eccleſiæ Daventrienſis.

Hermanus Wiferding Eccleſiæ Swollanæ in Euangelio Chriſti Miniſter.

Hieronymus Vogelius Haſſeltanæ Eccleſiæ Paſtor, tempore deputationis inſerviens Eccleſiæ Orthodoxæ Campenſi.

Iohannes Langius Eccleſiaſtes Vollenhovianus,

Wilhelmus à Broickhuſen ten Doerne tanquam Senior deputatus.

Ioannes à Lauwick tanquam Senior deputatus.

Wt de Stadt Groeningen ende Omlanden.

Cornelius Hillenius Servus Ieſu Chriſti in Eccleſiâ Groninganâ.

Geor-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Georgius Placius Pastor Ecclesiæ Appingadammonensis.
Wolfgangus Agricola Pastor Ecclesiæ Bedumanæ.
Wigboldus Homerus Ecclesiæ Midwoldanæ Pastor.
Egbertus Halbes Ecclesiæ Groninganæ Senior.
Iohannes Rufelaert Senior Ecclesiæ Stedumanæ.

Wt de Vzente.

Themo ab Asscheberg Pastor Ecclesiæ Meppelensis.
Patroclus Romelingius Pastor Ecclesiæ Rhuinensis.

Wt de Walsche Kercke.

Daniel Colonius Pastor Ecclesiæ Leydensis & Regens Collegij Gallo-Belgici in Academia Leydensi.
Ioannes Crucius, Pastor Haerlemensis.
Ioannes Doucher Pastor Flissinganus.
Ieremias de Pours Ecclesiæ Gallo-Belgicæ Middelburgensis Pastor.
Euerardus Beckerus Senior Ecclesiæ Gallo-Belgicæ Middelburgensis.
Petrus Pontanus Senior Ecclesiæ Amstelodamensis.

Dat dit alles over de Vijf ghecontroverteerde Hooftstucken der Leere alsoo besloten is / ghetuyghen wy van wegen de Hoog: Mog. Heeren de Staten Generael tot dese Synode gecommitteert / met onderteyckeninghe van onse handen.

Wt Gelderlant.

Martinus Gregorij D. Consiliarius Ducatus Geldriæ, & Comitatus Zutphaniæ.

Henricus

Henricus van Essen Consiliarius Ducatus Geldriæ, & Comitatus Zutphaniæ.

Wt Hollant ende West-Vriesland.

Walravus de Brederode.
Hugo Muys van Holy.
Iacobus Boelius.
Gerardus de Nieuburch.

Wt Zeelant.

Symon Scotte Consiliarius & Secretarius Civitatis Middelburgensis.
Iacobus Campe Ordinum Zeelandiæ Consiliarius.

Wt de Provincie van Wtrecht.

Fredericus van Zuylen van Nyevelt.
Wilhelmus van Hardevelt.

Wt Vriesland.

Ernestus ab Aylua Ordinum Frisiæ Consiliarius, Orientalis Dongriæ Grietmannus.
Ernestus ab Harinxma Consiliarius primarius in Curia Provinciali Frisiæ.

Wt Overysel.

Henricus Hagen.

Wt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Wt de Stadt Groeninghen ende de Omlanden.

Hieronymus Isbrants. I.V.D.
Edzardus Iacobus Clant à Stedum.

Ende

Daniel Heynsius, *der Welgheborene ende achtbare Heeren Ghecommitteerde Secretarius.*

Sententie.

AEnghesien dan dooz Gods ghenade/ tot hier toe / de waerheyt verclaert ende bevestight is/de dolinge verwozpen ende veroozdeelt / ende de onbillicke lasteringen afgeweert zijn; So ist / dat dese Synodus van Dordrecht (welcke sozge haer voozts noch overich is) ernstelick / op t'aller hooche/ende volghens de authoritevdt die sy uyt Godes woozt over alle de leden van hare Kercken heeft / in den name Chzisti bidt / vermaent/ verplicht / ende belast allen ende eenen yegelijckē/ so Dienaers des Goddelijckē woozts/ als Pzofessozen / Rectozen / ende Meesters vande Academien ende Scholen / inde vereenichde Nederlanden / jae allen in't ghemeen den welcken ofte de sozghe der zielen/ ofte

ofte de onderwijsinghe der jeucht bevolen is/ dat sy / latende varen de vijf bekende artijckelen der Remonstranten, die op d'een spde vande waerheyt afwijcken / op d'andere spde anders niet als schuyl-holen van dwalinghen zijn/ dese ghesonde leere der heylsamer waerheyt / die uyt de alder-suyverste fontey̆nē des Goddelijcken woorts voort-ghebracht is/ oprecht ende onghescheut nae haer vermogen ende ampt bewaren/ de selve den volcke ende jeucht ghetrouwelijck ende voorsichtelijck voordraghen ende uytleggghen / ende het seer lieffelick ende profijtelijck ghebruyck van dien beyde in leven ende sterven / neerstelijck verclarē: dat sy die gene die uyt de kudde verdwaelt zijn/ die anders ghevoelen / ende door de nieuwicheyt der opinien wechgheruckt zijn / door de claerheydt der waerheyt sachtmoedelijck onderwijsen/ oft God haer t'eenigher tijt bekeeringe gave/ om de waerheyt te bekennen / op dat sy tot beter verstant ghebracht zijnde/met eenen Geest/ mont / geloove ende liefde/tot de Kercke Godes ende ghemeenschap der Heyligher souden mogen weder-keeren; ende alsoo ten laetsten de wonde der Kercke werde gheheelt/ende alle de leden van dien een hert ende eene siele zijn mochten inden Heere.

Doch naedemael sommige die van ons uyt gegaen

gegaen zijn onder den Tijtel van Remonstrā-
ten (welcken name van Remonstranten, als ooc
Contra-remonstranten, de Synodus oordeelt dat
in eeuwige vergetinge behoort ghebracht te
worden) door eygē bedrijf ende raet / ende met
onwettige wijsen van doen / met schendinghe
van de discipline ende ordre der Kercke / ende
verachtinghe vande vermaninghen ende het
oordeel hares Mit-broederen / de seer blopen-
de ende in gheloove ende liefde vereenichde
Kercken van Nederlandt / in dese stucken der
leere seer swaerlijc ende sorgelick hebben be-
roert / schadelijcke ende oude dwalingen we-
derom te voorschijn ghebracht / ende nieuwe
gesmedet / de selve opentlijck ende heymelijc /
met monde ende schriften onder tvolck ghe-
stroept ende opt heftichste voorgestaē: de lee-
re die tot hier toe inde Kerckē was aengeno-
men / met lasteringen ende ongeschicte smaet-
redenen sonder mate ende eynde beswaert /
ende alles alomme met erghernissen / onee-
nichedē / ongerust-makingen / ende beroerin-
ghen der consciencien verbult; welcke sware
sonden tegen tgeloove / tegen de liefde / tegen
de goede zeden / tegen de eenichept ende vrede
der Kercke / alsose in geen menschē rechtveer-
delic geleden en connen worden / ende in Kerc-
ken-dienarē met sware censueren tot allen tij-
den inde Kercke gebruyckt / nootsakelic moe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

ten gheſtraft woꝛden : So iſt dat de Synodus, nae de aen-roepinge van den H. name Gods/ upt zijn wooꝛt genoech ſaē bewuſt zijnde van de macht die haer toecomt / navolgende oock de voetſtappen van alle wettelijcke ſoo oude als nieuwe Synoden , ende gheſterckt zijnde met de authoꝛiteyt der Hoog : Mog. Heeren Statē Generael/verclaert ende ooꝛdeelt/dat die Kercken-dienaren die haer gedꝛagē hebbē als aenleyders van de partijſchappen inde Kercke/eñ Leeraers der dwalingē/ſchuldich ende overwonnen zijn van vervalſchinge der religie/ſcheuringe vande eenicheyt der Kercke/ende vā ſeer ſware gegevene ergerniſſene eñ byſonderlic die tot deſen Synodum zijn geciteert gheweeſt/noch daer en boven/van onverdꝛaechlijcke hert-neckichеyt tegē de reſolutiē der hooger Overheyt in deſe Synodo gepubliceert/eñ tegēs deſe eerweerdige Synode ſelfs. Om welcke ooꝛſakē de Synodus ten eerſtē de vooꝛnoemde geciteerde perſonē alle Kerckelicke dienſtē verbiet/de ſelfde van hare amptē af-ſtelt/ende ooc der Academiſcher bedieninghen onweerdich ooꝛdeelt / ter tijdt toe/dat ſy dooꝛ ernſtighe bekeeringe/die met woꝛden / wercken / ende contrarie betrachtingen genoech ſaemlijck ſal beweſen zijn / de Kercke genoech doen/ende met de ſelve waerlijc ende ten vollen ſullen verſoenen / ende tot

de

de gemeẽschap der selver wederom aengenomen worde. Het welcke wy tot haren besten/ ende tot vreuchde der geheeler Kercke/ gantschelic in Christo onsen Heere wenschen.

Maer de andere / van welcken tot dese Nationale Synode de kennisse niet en is gecomen/ beveelt sy/ na de gebruyckelicke ordre/ dẽ Synodẽ Provinciael/ Classen/ eñ Kercken-radẽ/ die met alle neerstichept sullen besorgen / dat de Kercke tegenwoordelic geene schade lijde/ noch in toecomende geen en hebbe te vreesen: alsonochtans/ dat sy dẽ genẽ/ die dese dolingẽ aenhangen eñ volgen/ door dẽ geest der voorsichtichept recht onderschepdẽ: de hertneckige/ Koepers/ aenrichters vã rotterien eñ beroerten/ sullen sy metten eersten affetten van hare dienſten inde Kercken ende Scholen die tot hare kennisse ende sorge gehooren: Welcker oorsaecke halven sy vermaent worden/ datse sonder vertreck / nae t'ontfanghen van het oordeel deses Nationalen Synodi , vercregen hebbende hier toe consent der Overhept/ te samen comẽ/ op dat het quaet door vertraginge niet toe en neme ende versterct worde. Maer die upt swackhept / eñ door de verdorventhept der tijden zijn gevallẽ ofte verruct/ ende die moghelijck in saken van minder gewichte twijfelen/ oft oock anders ghevoelen/ doch stil/ sedich/ onstraffelijck van leven zijn/

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

ende haer leersaem stellen/ die sullē sy met alle sachtmoedicheyt / dienſten der liefde / ende lijdsaemheyt/tot ware ende volmaeckte eendrachticheyt met de Kercke soecken te brengen: doch alsoo/dat sy haer neerstelick wachten/datse niemant tot den H. Kercken-dienst toe laten/die de leere/in dese Synodale beslupten verclaert/weygert te onderteeckenen/eñ te leeren : niemant oock inde selve dienſten en behouden / door wiens merckelijcke verschil oft dissensie de leere in dese Synodo met soo groote eenstemmicheyt bevesticht/ gekrenet/ ende de eendrachticheyt der Kercken-dienaren eñ de ruste der Kercken wederom mocht worden verstoort.

Daer en boven vermaent dese Eerweerdige Synodus ernstelijck alle Kerckelijcke vergaderinghen/datse neerstighe wacht houden over de kudden die haer bevolen zijn; datse in tijts haer stellen tegen alle nieuwigheden die in de Kercke souden mogen oprijsen / ende de selve als on-crupt upt den acker des Heeren uptropen; datse goede acht nemē op de Scholen ende de Leeraren in de selve / op dat upt besondere gevoelens ende quade meyningen die de jeucht souden mogē ingeplant werden/ niet wederom eenich verderf voor de Kercke ende de Republijcke veroorsaeckt en werde.

Ten laetsten / gelijck de Synodus de Doorluch-

luchtige ende Hoochmoghende Heeren Staten Generael vande vereenichde Nederlanden eerbiedelic danckt/vooz dat hare Hoochmoghende de bedzoefde ende vervallende saken der Kercke in soo noodighen ende bequamen tijt dooz het middel deses Synodi goedertierentlick zijn te hulpe ghecomen / de vzome ende getrouwe dienstknechten Gods in hare bescherminge hebben genomen/het pandt vã alle seghenynghe ende der Godlicker teghenwoozdichept/namelic/de waerhept van Godes woozt / in de plaetsen hares gebiets heylichlick ende religieuselick hebben gehandthaeft/ende noch arbeyt noch costen gespaert om sulck een groot werck te bevozderen/ ende te volbzengen: vooz welcke uptnemende weldaden sy de selve upt gantscher herten overvloedige vergeldinge/gheestelicke ende tijdelicke/so int gemeyn als int besonder/van den Heere toewenscht : Alsoo bidt sy de selve seer goed-gunstighe Heeren ernstelijck ende ootmoedelijck/ dat hare Hoog : Mog: dese heylsame leere/die vande Synodus seer getrouwelick nat'woozt Gods ende de over-een-stemminghe der gerefozmeerde Kercken uptghedzuckt is / alleẽ ende suyver in hare landen openbaerlick gelieve te doen leeren ; alle oprijsende ketterien ende dolinghen weeren;de ongeruste ende oproerige geesten bedwinghen;

haer

haer oock voortaen als ware ende goedertierene Voester-Heeren ende beschermers der Kercke voort-varen te vertoonē; de sententie over de voornoemde personē/ volgens t'recht der Kercke / door deser Landen Wetten bevesticht/van waerdē houden; ende de Synodale besluytingē door hare Authoriteyt vast ende ghedurichlijck doen onderhouden.

was onderteeckent,

Inden name ende door bevel des Synodi,

Sebastianus Damman Scriba Synodi.

Festus Hommius, Synodi Actuarius.

Ende noch leeger/

Tot ghetuygenisse dat dit also gepasseert sy,

DANIEL HEINSIVS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Van de Hooch-moghende Heeren, Mijn Heeren de Staten Generael.

DE Staten Generael der vereenichde Nederlanden/Allen den genen die dese sullen sien/ofte lesen / Saluit. Doen te weten, Also wy tot wech-neminge vande droevige/ ende schadelijcke gheschillen/ ende misverstandē tsedert eenige Jarē herwaerts tot grootē ondienst vant Landt/ende onruste vande Kercke gheresen over de vijf bekende Hooft-stucken der Chzistelicke Leere/eñ het aencleven van dien / volgende d'oozze in Godes Kercke/ende selfs in de Nederlandē vooz desen gebzuyckelijck / goet gevonden hebben binnen de Stadt Dozdzecht te convocerē een Nationael Synode van alle de Kerckē deser Landen: Ende omme de voozsc. Synode tot der Landē meesten dienst te doen celebzeren/ tot deselve met groote moeyte ende oncosten/ versocht ende vercregen vele vooztreffelicke/ hooch-gheleerde/eñ vermaerde uytheemsche Theologanten van de Gerefozmeerde Kercken / als uyt de ondertepckeninghe der Decreten achter yeder Hooft-stuck vant voozsc. Synode is te sien : Hebbende daerenboven tot goede directie onse Gedeputeerden uyt de respective Pzovincien gecommitteert om de gemelte vergaderinge vanden beginne totten eynde toe te assisteren / Op dat alles aldaer

in

in Godes vreese / ende met goede ordre alleen na den regel van Godes heylighe woort / volghende onse goede meeninge / mochte werden verhandelt. Eñ de voorsc. Synode nu door Gods ghenadigen segen met so grooten eenstemmicheyt van allen / ende een pegelijcken / so wel uytlantsche / als Inlandtsche / vande voorsc. vijf Leer-poincten / ende de Leeraers van dien heeft geoordeelt / eñ met onsen voorweten ende consent op den 6. Meye laestledē / gepronulgeert de Decreten / ende Sententie hier voren staende. SO IST, dat wy om de vruchtē van dit groot ende heylich werck / dierghelijcken noyt voor desen van den aenvanck der Reformatie is gesien / de Kercken deser Landen te doē genieten / ende niet meer ter hertē nemende als de eere van Gods heyligen naem / de behoudenisse / ende voortplantinge vande ware gereformeerde Christelijcke Religie (wesende het fundament van den welstant / ende dē bandt van de eenicheyt der vereenichde Nederlanden) mitsgaders / de eenicheyt / ruste / eñ vrede der Kercken / als mede de behoudenisse vande eenicheyt der Kercken deser Landen met alle de uytlandtsche Gereformeerde Kercken / van de welcke wy ons niet en hebben connen nochte mogen afsonderen: Het voorsc. oordeel / ende Sententie des Synode gesien / rijpelick verstaen / geexamineert /

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

examineert/eñ overwoghen hebbende/ de selve in alles volcomentlijck hebben ghеapprobeert/geconfirmeert/ ende geratificeert/ Approberen/Confirmeren / ende Ratificeren de selve mitsdesen/willẽde/ende statuerende dat geene andere leere aengaende de voorsc. Leerpoincten inde Kercken deser Landen sal werden geleert/ofte ghedreven/als de welcke het voornoemde oordeel conform is. Ordonnerende ende bevelende diẽ volgende alle Kerckelijcke vergaderinghen/ Kercken-dienaren/ Professoren/ende Doctorẽ inde heylige Theologie/Regenten van Colegien / ende voorts allen/ende een yegelijckẽ dien dit eenichsints concernerẽ/ofte aengaen mach/haer int exerceren van hare diensten/ende bedieningen getrouwelick/ende oprechtelick in alles hier na te reguleren/ende gedragen. Ende ten eynde onse goede intentie in desen volcomentlick alomme mach werden nagecomen / Ontbieden/ende bevelen wy die Staten/Stadthouderẽ/Gecommitteerde Raden/ende Gedeputeerde Staten vande Provincien respective/ vã Gelderlant/eñ Graefschap Zutphẽ/Hollandt/eñ Westvrieslant/Zeelandt / Vtrecht/ Vrieslandt/Overyssel / Stadt Groeningen/ ende Ommelanden / ende allen Officieren/ Rechteren / ende Justicieren het oordeel des Synodi voornoemt met het achtervolgh van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

dien te mainteneren/ende doen mainteneren/ ſonder dien aengaende eenige veranderinghe te doen/ofte gedoogē by pemanden gedaen te werden in eenigher manieren/want wy ſulex tot vorderinghe van Godes eere / welſtandt van dē ſtaet deſer Landen/ mitſgaders ruſt/ eñ vrede der Kercke verſtaē te behoorен. Gegevē/onder onſen Cachette / Paraphure / eñ de Signature vā onſen Greffier in s'Gravenhage den tweeden Julij An. 1619. Was geparapheert A. Ploos vt.

Onder ſtondt

Ter ordonnantie van de Hooch-gemelte Heeren Staten Generael

Geteeckent *C. Aerſſen.*

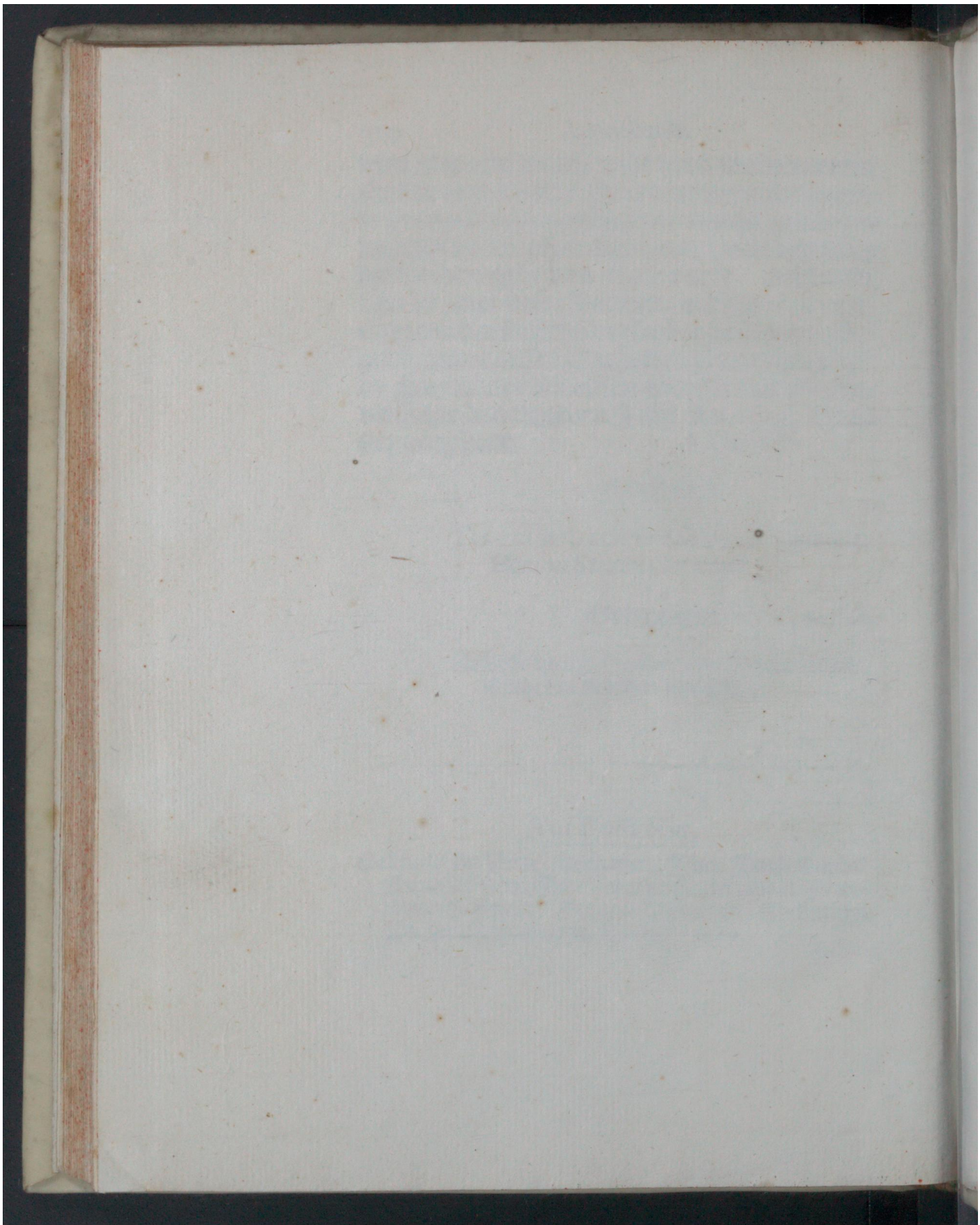
Ende was opt ſpatium opgedruckt twoorſc. Cachet in Rooden Waſſche.

Tot Dordrecht,

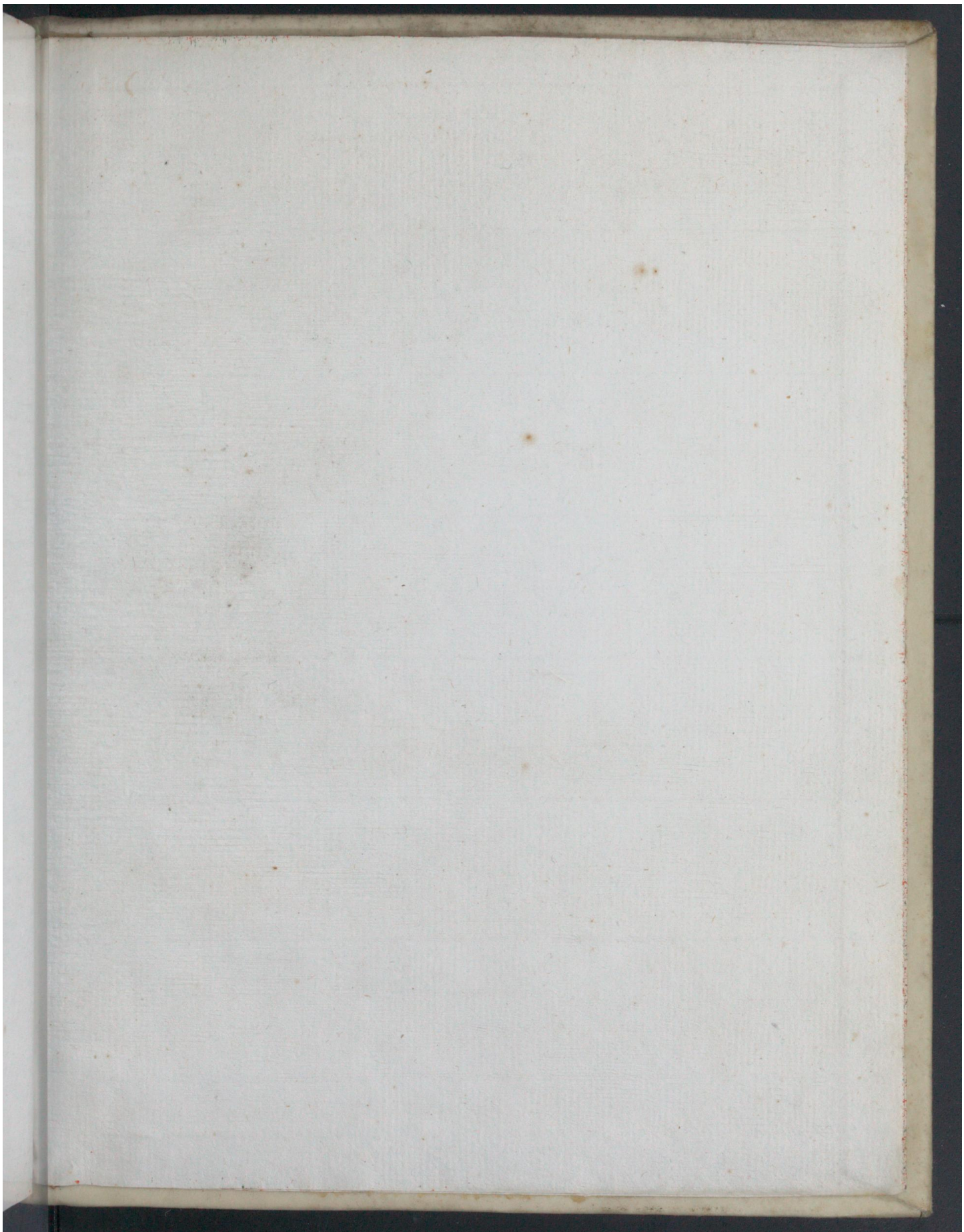
Gedruckt by Pieter Verhagen/ Iſaac Janſz. Canin/ Joris Waters/ Jan Leendertſz. Berewout/ Francoys Boſſelaer / Niclaes Vincenten / Zacharias Jochemſz. Francoys Boels. 1619.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
111 J 26